

Hrvatski

glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina VIII

Broj 67/68

Listopad/ Studeni 2010.

Cijena 1 €

ISSN 1800-5179

Zamisli želju...

- Potrošački krediti
- Gotovinski krediti do **20.000€**
- Sprint krediti
- Krediti za kupovinu automobila
- Krediti za penzionere i studente
- Krediti za pomorce do **25.000€**
- Krediti za adaptaciju i izgradnju

Ovo nije magija, već...

FER KREDITI

HIPOTEKARNA BANKA

Vama posvećena

FOND ZA MANJINE

Igre bez granica

STR. 4

VELEPOSŁANIK ANTUN SBUTEGA

Zavjeti Boke zadivili Veneciju

STR. 10

IZLOŽBA MIJA ADŽIĆA

Prvi poklon za jubilej

STR. 16

NASLIJEDE HRVATSKE ZAJEDNICE

Raskoš baroka

STR. 20

TRAGOM SPISA STARE ERE

Fenomen jegulje

STR. 24

KAPETAN SLAVOMIR TOMIĆ

Zapovjednik podmornica

STR. 26

PROSLAVLJEN BOŽIĆ

Nada života i vjere

STR. 30

Poštovani čitatelji

Završetak godine je tradicionalno buran i dinamičan, ali već zaboravljena i stara 2010. nadmašila je sva naša očekivanja.

Fond za manjine opet nas je zaboravio. Sanader je opet pobjegao. U Vladi Hrvatske novi ministri. Đukanović je (ponovo) podnio ostavku. Vlada Crne Gore ima novog predsjednika. I nove ministre. U obje države, nova uhićenja u svezi nekih starih afera. Prvi puta u medijskoj povijesti Crne Gore direktno je prenošena Sveta božićna misa iz katedrale sv. Tripuna...

Nije nas iznenadila nezakonita i netransparentna podjela sredstava Fonda za manjine, o tome pišemo već tri godine. Zato smo, dok su se mnogi još čudili, odmah reagirali i tražili poništenje odluke. Ovoga puta nitko nam se nije smijao. Potpora institucija, uglednih pojedinaca i javnosti skoro da je bila jednoglasna.

Naš i Vaš glasnik je u kroničnom kašnjenju. Ne možemo, a ne nazvati (ponovo) najblaže rečeno nepravednom i apsurdnom nečiju odluku da se od dva milijuna eura podijeljenih manjinama za tri godine našem časopisu "udijelilo" samo - dvije tisuće.

I dok čekamo da državne institucije Crne Gore reagiraju u svezi spornih odluka petnaestorice svemoćnih članova UO Fonda za manjine, dosjetili smo se naći put do svih dragih prijatelja diljem svijeta koji žele čuti informacije o nama.

Na portalu www.hrvati.me svakodnevno ažuriramo vijesti o događajima koji ponekad, iz minuta u minut, prestižu jedan drugoga. U tom smo smislu prevazišli ne samo problem financija, već i aktualnosti. Ujedno, rasteretili smo naš glasnik dnevno-političkih vijesti i u budućem ćemo se periodu sve više posvećivati analizama i temama iz bliže i dalje povijesti, pomorstva i kulture.

U toj misiji očuvanja identiteta i promoviranja pomalo zaboravljenih vrijednosti, godina koja je pred nama biti će posebna: u njoj slavimo jubilej 10 godina gradnje mostova povjerenja, suradnje i prijateljstva.

U nadi da ćete barem još toliko godina ostati uz nas, Hrvatsko građansko društvo Crne Gore i redakcija Hrvatskog glasnika žele Vam sretnu i uspješnu 2011.

**Vaša urednica
Tamara Popović**

"Hrvatski glasnik", Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Zatvoreni bazen, Škaljari 85330 Kotor**
Telefon: +382 (0) **32 304 232** Faks: +382 (0) **32 304 233**
E-mail: hgd-kotor@t-com.me
Žiro-račun: **510-4741-76**
Osnivač: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**
WEB: **www.hrvati.me**

Predsjednik: **dr Ivan Ilić** Glavni urednik: **Tamara Popović**
Uređivački odbor: **Tripo Schubert, Marija Mihaliček, Joško Katelan, Željko Filić** Fotografije: **Foto Parteli, R. Milić, S. Kordić, N. Dabanović**
Dizajn&priprema: **Radionica LCG** Tisak: **Grafo-Bale – Podgorica** Naklada: 800 primjeraka Cijena: 1,00 euro

FOND ZA MANJINE PONOVO RASPODIJELIO
SREDSTVA PO SVOJIM "ZAKONIMA"

Igre bez granica

Od osnutka Fonda za projekte manjinskih zajednica raspodijeljeno skoro dva milijuna eura. Od toga je naše društvo dobilo ukupno - 5.300! Ove je godine Srpsko vijeće samo za svoje medije dobilo 300.000 eura. Hrvatski glasnik nije dobio ništa

Piše:
Tamara POPOVIĆ

Fond za manjine Crne Gore raspodijelio je sredstva za 2010. godinu, ukupno 850.000 eura.

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, KZU Napredak Gornja Lastva i brojne ugledne udruge i pojedinci iz Crne Gore pridružili su se Inicijativi mladih za ljudska prava i tražili da Skupština poništi ovu Odluku.

„U zahtjevu upućenom Skupštini i Ministarstvu manjina zatražili smo da se pokrene postupak kojim bi se poništila odluka Upravnog odbora Fonda za manjine i pokrenuo transparentan postupak razmatranja projekata, po odredbama novog Zakona koji

kao kriterije predviđa kvalitetu projekta i relevantnost organizacije“, kazao je predsjednik HGDCG prim. **dr Ivan Ilić** i dodao, u izjavi koju su prenijeli svi crnogorski mediji, da već treću godinu pojedinci u UO Fonda, bez stručne komisije i nadzora, raspodjeljuju pare poreskih obveznika Crne Gore. „Na nepravilnosti u radu Fonda ukazivali smo u našem Hrvatskom glasniku 2008. i 2009. godine, a u više navrata o tome govorili prigodom naših susreta sa predstavnicima državnih institucija“, naglasio je Ilić.

Od osnutka Fonda za projekte manjinskih zajednica raspodijeljeno je 1. 950.247 eura. HGDCG je dobilo ukupno, za tri godine, 5.300 eura.

„Sredstva su dobili uglav-

*Fond bi zasigurno inspirirao
Držića: HNK u Kotoru 2008,
projekt HGDCG*

nom pojedinci koji politički razmišljaju kao članovi UO iz pojedinih manjinskih zajednica. Taj podatak neminovno ukazuje na potrebu da se odluka poništi, raspiše natječaj za raspodjelu po odredbama novog Zakona i izabere novi UO koji će raspolagati proračunskim sredstvima na odgovoran način“, izjavio je za Hrvatski glasnik koordinator YI-HR **Milan Radović**, koji ocjenjuje da je neophodno u korijenju mijenjati zakonska rješenja koja se tiču rada Fonda za manjine, ali i kontrolirati finansijski rad te institucije. „Osnovni posao treba da vrši svakako Državna revizorska institucija. Fond za manjine nije razvio monitoring praćenja i evaluacije projekata, tako da do sada oni koji su dobijali

sredstva mogli su da rade sa njima bukvalno šta hoće “.

Za poništenje Odluke političku volju su iskazali skoro svih zastupnici crnogorskog parlamenta, ministar za ljudska i manjinska prava **Ferhat Dinosh**, a kancelarija Savjeta Europe kritizirala je ovakvu raspodjelu.

Skandalozna raspodjela

Istovremeno dok su se svi crnogorski mediji, političari, ugledni pojedinci i institucije bavili “skandaloznom” raspodjelom sredstava, iz Fonda za manjine stigao je poziv da naši predstavnici, nositelji projekata “Sentimentalni putokazi u prošlost – Boka Kotorska na

starim razglednicama 1890-1940” koji je dobio 1500 eura (HGDCG) i “Tradicijska i suvremena kultura i identit Hrvata u Boki Kotorskoj”, koji je dobio 1000 eura (KZU Napredak Gornja Lastva), dođu na potpisivanje Ugovora. “Prihvaćanjem ovih sredstava ne želimo dati legitimitet nepravednoj raspodjeli. Pitamo se do kada će Fond za manjine biti nedodirljiv i imun na kritičke osvrte uglednih pojedinaca, institucija, nevladinih organizacija, te “nepodobnih” predstavnika manjina”, stoji u zajedničkom priopćenju za javnost.

Neposredno nakon toga, YI-HR je podnijela prijavu Komisiji za utvrđivanje konflikta interesa.

“Raspodjela je bila skandalozno organizirana, zbog toga

smo podnijeli prijavu. Smatramo da je prekršen Zakon o sprječavanju sukoba interesa, te tražimo da Komisija ispita činjenice i donese odluku u skladu sa Zakonom“, kazao nam je koordinator Milan Radović.

U prijavi su navedeni članovi Upravnog odbora Fonda za manjine: **Šukrija Cikotić** - predstavnik Bošnjačkog vijeća, **Musa Đoka** - predstavnik Albanskog vijeća, dr. **Avdul Kurpejović** - predstavnik Muslimanskog vijeća, dr. **Miroslav Marić** - predstavnik Hrvatskog vijeća, **Muhamed Uković** - predstavnik Romskog vijeća, dr. **Momčilo Vuksanović** - predstavnik Srpskog vijeća.

U prijavi, među ostalim, stoji: “Pomenuti funkcioneri su prekršili Zakon prilikom djeleženja sredstava Fonda za manjine tako što su sredstva dodijelili nacionalnim savjetima kojima i sami pripadaju, njima rukovode ili pak NVO-ima u čijim su upravljačkim strukturama. Tako su prekršili član Zakona koji glasi: Javni funkcioner je dužan da javnu funkciju vrši na način da javni interes ne podredi privatnom, kao i da ne izazove sukob interesa. Sukob interesa postoji kad privatni interes javnog funkcionera utiče ili može uticati na nepristrasnost javnog funkcionera u vršenju javne funkcije. Predlažemo da Komisija utvrdi da pomenuti javni funkcioneri krše Zakon i podnese zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka zbog nezakonitog obavljanja funkcije i kršenja člana 2 Zakona o sprečavanju sukoba interesa.“

Vanzemaljska institucija

Osnivač Fonda za manjine je Skupština Crne Gore, koja imenuje i razrješava članove Upravnog odbora Fonda, ali ne daje saglasnost na proračun i

Projekt HGDCG: Uručenje odličja dr. Miloševiću, Kotor 2008.

**Podružnica HGDCG
Podgorica**

raspodjelu. U Statutu se ne pominje nijedan drugi organ osim Skupštine, pa zato Ministarstvo za manjine s pravom tvrdi da nema veze sa Fondom. Otprilike - Fond je vanzemaljsko tijelo koje, prema afinitetima pojedinaca u Upravnom odboru, dijeli pare iz državnog proračuna. Opredijeljena sredstva su unaprijed procentualno raspoređena prema veličini manjinskih zajednica, bez obzira na broj i kvalitetu projekata. Po toj računici, najveći dio te sume pripada Srpskom vijeću koji predstavlja 32 postotka stanovništva Crne Gore (u raspodjeli to je 64 postotka). Nakon njih najviše novca dobija Bošnjačko nacionalno vijeće koji zastupa 7,77 postotka stanovništva, pa nacionalna vijeća Albanaca, Muslimana, Hrvata i Roma.

2008. godina

Za 2008. godinu je opredijeljeno **1.000.000,00 eura**. S obzirom na kašnjenje s početkom rada Fonda, odobreno je **svega 450.000,00 eura** za raspodjelu. Polovica od tih sredstava je ravnomjerno podijelje-

na na šest vijeća za tzv. hladni pogon, a odlučeno je da se ostatak novca, točnije **200.247,58 eura**, putem natječaja raspodijeli na osnovi dostavljenih projekata. Na osnovu ranije dogovorenog kriterija o procentualnoj zastupljenosti, najviše je dobila srpska zajednica, **120.000 eura**, a najmanje hrvatska - **4.400 eura**. Dodatnih **5.500 eura** Hrvatima je dodijelilo iz svojih sredstava Srpsko vijeće.

Predsjednik Upravnog odbora Fonda dr. Miroslav Marić Bokeljskoj mornarici - podružnica u Herceg Novom - dodijelio je 4.400 eura i Dux Croatorum - 3.000 eura. To ne bi bilo čudno da Marić u tom času nije obavljao dužnosti predsjednika Hrvatskog nacionalnog vijeća, predsjednika Bokeljske mornarice u Herceg Novom i člana Upravnog Odbora Dux Croatorum!

2009. godina

UO Fonda za manjine raspodijelio **900.000. eura**. Srpski savjet Odlukom dobio **572.580**, ali je sebi podijelio manje - **523.080 eura**. Prema

dobroj volji predsjednika **Momčila Vuksanovića** koji je iz dijela namijenjenog srpskoj zajednici davao ostalim manjinama, projektima hrvatske zajednice u Crnoj Gori umjesto Odlukom predviđenih **19.800** pripalo je ukupno **48.630 eura**.

Marić je podnio neopozivu ostavku na funkciju predsjednika HNV iz ličnih razloga, dok je dužnost predsjednika

**Stijeg HGDCG u procesiji,
Tripundan, Kotor**

Upravnog odbora Fonda za manjine zadržao. Te je godine odlučio da Dux Croatorum dobije 9.000 eura, HKP Ljudevit Gaj 6.000 eura, Hrvatska krovna zajednica 9.000 eura, NVO Herceg Stjepan Kosača 10.000 eura, NVO Bokeljska Mornarica- Herceg Novi 2.000 eura, NVO Ivan Mažuranić Podgorica 3.330 eura, Sportski gimnastički klub Soko 1910 iz Herceg Novog sa 3.500 eura.

U međuvremenu, Marić je otišao sa dužnosti predsjednika Bokeljske mornarice u Herceg Novom (na koju se ponovo vratio 2010). Međutim, i dalje je član Upravnog Odbora krovne udruge Dux Croatorum, član Predsjedništva i Središnjeg odbora Hrvatske građanske inicijative i predsjednik udruge Herceg Stjepan Kosača. Zvonimir Deković i Mato Krstović su također visoki dužnosnici stranke HGI, a Deković u ovoj raspodjeli zastupa dvije NVO! Ilija Bijelić također zastupa dvije NVO - Ivan Mažuranić iz Podgorice, ali je tamo postavio odgovorno lice Marka Čulafića, i hercegnovski NVO SOKO 1910.”

2010. godina

UO Fonda za manjine raspodijelio je **850.000. eura**. Od toga, 517. 600 pripalo je Srpskom vijeću. NVO “Društvo za ravnopravnost i toleranciju” za srpske elektronske i pisane medije dobilo je 300. 000 eura. Svuda se pojavljuje ime **Momčila Vuksanovića**, predsjednika srpskog vijeća i člana Upravnog odbora spomenute

NVO formirane isključivo zato što Vijeće nije moglo biti osnivač medija. Odluku o dodjeli novca donio je sam Vuksanović, iako tvrdi da je samo jedan od 15 članova Upravnog odbora Fonda, i da nije mogao utjecati kako će se dodjeljivati novac.

Hrvatskoj zajednici pripalo je **35.720. podijeljenih na sljedeći način:**

Dux Croatorum **1000 eura**, Dux Croatorum i Radio DUX **11.000 eura**

Dux Croatorum i Ljudevit Gaj **1.300 eura**, NVO Ivan Mažuranić Podgorica za Izdavanje reprinta Parčićev glagoljski Misal **9.250 eura**,

NVO Herceg Stjepan Kosača **8.600 eura**, NVO Josip Juraj Štrosmajer **1.570 eura**. Ukupno: **32.720. eura**.

NVO koje imaju zapaženo dugogodišnje djelovanje dobivaju mrvice sa stola: Hrvatsko građansko društvo Crne Gore **1500 eura**, KZU Napredak Gornja Lastva **1000 eura**, a Glazbeno prosvjetno društvo Tivat simboličnih **500 eura**.

Predsjednik Upravnog odbora Fonda za manjine Miroslav Marić i danas je član Predsjed-

ništva i Središnjeg odbora Hrvatske građanske inicijative (nigdje nije objavljeno njegovo isključenje, o kojem neslužbeno doznajemo), predsjednik Bokeljske mornarice Herceg Novi, osnivač i član Upravnog odbora Dux Croatorum i urduge Herceg Stjepan Kosača, a ostaće upamćen u povijesti i kao prvi predsjednik HNV.

U jednoj od izjava za medije on je kazao da je Odbor za manjine svakom sudioniku i autoru projekta koji nije dobio novac iz Fonda uputio pismeno objašnjenje.

U HGDCG takvo objašnjenje nije stiglo.

Jubilej HGDCG

Iako je završetak godine bio buran, i protekao u ozračju pomenutih događaja, u HGDCG intenzivno se pripremaju projekti koji će obilježiti 2011, godinu Jubileja 10 godina od osnutka društva.

“Program rada koji je usvojen na Skupštini za 2010. godinu je bio veoma ambiciozan i sveobuhvatan. Iako se aktivnost Društva odvijala u godini recesije, možemo biti zadovoljni što smo sve realizirane projekte i programe financijski pokrili zahvaljujući velikom angažiranju pojedinaca i pomoći institucija, županija i gradova Hrvatske i Crne Gore“, kazao je tajnik društva **Tripo Schubert** i izdvojio neke od značajnijih projekata.

“Izašlo je šest brojeva Hrvatskog glasnika sa povećanim brojem stranica, organizirali smo tradicijske manifestacije, posjet djece dopunske nastave Šibeniku, izložbu „45 godina scenografskog rada Mija Adžića“, uspješno nastupili na Hrvatskim svjetskim igrama u više disciplina...”

Zadovoljni smo radom Podružnica u Podgorici i Baru. Podgorica je dobila „Hrvatski dom“ zahvaljujući razumijeva-

nju i pomoći gradonačelnika Podgorice **Momira Mugoše**, što će omogućiti realizaciju mnogih aktivnosti i povećanju članstva. Podružnica u Baru je uspješno realizirala međunarodni znanstveni skup “Život i djelo barskog nadbiskupa msgr. Šimuna Milinovića“, pored brojnih aktivnosti.

Ne možemo biti zadovoljni radom Podružnice Herceg Novi, jer nisu iskoristili ljudske i materijalne potencijale koje posjeduju. Očito je potrebna hitna kadrovska obnova.

Ovom prigodom moram istaći i određene probleme sa kojima se suočava naše Društvo. Odnos Hrvatskog nacionalnog vijeća prema našem Društvu je ignoranski, bez financijske potpore. Ovakav stav se reflektuje i na predstavnike hrvatskog korpusa u radu Fonda za manjine, a posebno na predsjednika UO, koji na neobjašnjiv način već treću godinu ignorira naše projekte“, istaknuo je Schubert.

Iduća godina je godina velikog jubileja-10 godina gradnje mostova povjerenja, suradnje i prijateljstva između Crne Gore i Hrvatske.

Upravni Odbor je usvojio poseban program manifestacija koje će, pored redovnih aktivnosti, obilježiti Jubilarnu godinu: **5. VELJAČA** Tripundanski bal; **11. VELJAČA** sudjelovanje na Karneval festu Dubrovnik; domaćinstvo emisije HTV „Lijepom našom“; **SVIBANJ** gostovanje Melanie Stormm, najveće dive indijanskog podrijetla, u zajednici sa Hrvatsko-Američkim društvom iz Zagreba; **SVIBANJ** organiziranje posjeta djece Dubrovačko neretvanske Županije djeci iz Crne Gore; **LIPANJ** Ambijentalna kazališna predstava ČARUGA u produkciji HNK iz Zagreba; **18. LIPANJ** Svečana skupština HGDCG; **23. SRPANJ** Izborna skupština HGDCG i promocija monografskog izdanja „Pomorstvo Boke XIX st.“ u zajednici sa

Projekt HGDCG: Bokeljska priča u Omišu, 2008.

Poklon HGDCG od Biskupa kotorskog Ilije Janjića

Projekt HGDCG: Bokeljska priča u Dubrovniku, 2007.

Bratovštinom Bokeljske mornarice iz Zagreba; Izložba retrospektiva HGDCG na plakatima, izdanjima i bedževima; **RUJAN** Promocija monografskog izdanja „Boka kotorska sa crnogorskim primorjem na starim razglednicama“, u zajednici sa Nacionalnom zajednicom Crnogoraca Hrvatske; **STUDENI** 20 godina sudjelovanja na proslavi NZCH; **PRO-SINAC** Retrospektiva rada HGDCG kroz film, monografiju, izložbu.

“Iduća godina je značajna i po tome što će se održati Izborna skupština na kojoj će se izabrati novo rukovodstvo Društva, sa tendencijom uključivanja velikog broja mladih kadrova. Vjerujem da će godina biti obilježena i po tome što će se u zgradi „Doma pomoraca“, u okviru adaptacije za rad Generalnog konzulata Republike Hrvatske, osigurati i prostor za smještaj „Hrvatskog Doma“, najavio je Schubert.

*VELEPOSLANIK CRNE GORE PRI SVETOJ STOLICI I MALTEŠKOM
REDOM ANTUN SBUTEGA ZA HRVATSKI GLASNIK*

Zavjeti iz Boke zadivili Veneciju

Sveta Stolica je spremna da pomogne na planu zaštite kulturnih dobara, razvoja kulturnog turizma i medicinskih usluga. Uskoro će biti potpisan Sporazum o suradnji između vatikanske Dječje bolnice Bambino Gesù i Ministarstva zdravlja Crne Gore, kojim se pored liječenja osigurava i suradnja u usavršavanju kadrova, znanstvenoj i tehničkoj oblasti

Piše:

Tamara POPOVIĆ

Umonumentalnim salama Nacionalne biblioteke Marciana i Nacionalnog arheološkog muzeja u Veneciji 7. prosinca svečano je otvorena izložba "Blago Crne Gore: Zavjeti iz Perasta i Boke, svjedočanstvo vjere i umjetnosti". Organizatori izložbe su: Nacionalna biblioteka Marciana i Nacionalni arheološki muzej u Veneciji, Ambasada Crne Gore pri Svetoj Stolici i Malteški red.

Do druge polovice XIX. stoljeća u Bokeljskim katoličkim crkvama bilo je sačuvano oko 5000 zavjetnih srebrnih pločica. Na Prčanju je 1862. godine bilo na štetu povijesti pretopljeno 2000 srebrnih zavjetnih pločica, od kojih su napravljeni veliki srebrni svijećnjaci koji danas rese glavni oltar. Godine 1943. Talijanska vojska je iz crkve Gospe od Zdravlja poviše Kotora otuđila oko 150 zavjetnih pločica, većinom iz XVII. i XVIII. stoljeća. Danas ih u Bokeljskim crkvama ima oko 2000 (1500 u svetištu Gospe od Škrpjela), što predstavlja jedinstvenu zbirku u Europi.

"U Veneciji nema sačuvanih zavjetnih pločica iz doba baroka, u najvećoj mjeri stradale su u Napoleonovim pohodima na grad na lagunama. Koliko je poznato, sačuvano je u gradiću Kjođi pored Venecije samo 43 zavjetne barokne pločice. Poznato je da je i peraško svetište Gospe od Škrpjela bilo više puta pljačkano od strane pirata i Turaka, osobito 1624. i 1654. godine, tako da smo danas ostali uskraćeni za starija svjedočanstva poznavanja ex voto srebrnih predmeta", navodi mons. **Anton Belan** i objašnjava da među ovim izloženim predmetima neki predstavljaju raritete poput Kava-

ljerata sv. Marka kojih danas sačuvanih u svijetu ima ne više od 15. Kroz povijest oko 20 Bokelja bilo je odlikovano ovim značajnim i najvećim Mletačkim odličjem, među kojima 7 Peraštana i 7 Kotorana. Rijedak su primjer: Odlikovanje zlatnog križa s zlatnom mamuzom, vojno odlikovanje koje je utemeljio Papa Silvestar I (314 - 335). Ovaj primjerak pripada XVIII. stoljeću; Orden križa sv. Aleksandra Nevskog kojega je 1722. godine ustanovio Ruski car Petar Veliki. Ovaj je orden prvi put dodijeljen 1725. godine nakon careve smrti u 17 primjeraka. Jedan primjerak je dodijelila carica Katarina I

dine, kada su Napoleonove trupe rasprodavale dragocjenosti iz Mletačkih crkava. Relikvijar je tada bio plaćen 500 zlatnih cekina. Ovo je najljepši gotičko - renesansni relikvijar na istočno-jadranskoj obali. Poslije 195. godina ponovno je u Veneciji. Pripadao je bratovštini sv. Teodora", ističe mons. Belan.

Kustos pomorskog muzeja Crne Gore u Kotoru **Slavko Dabinović**, koji je sudjelovao u organiziranju izložbe, kazao je za Hrvatski glasnik da je vrlo značajno to što će nakon zatvaranja trajno ostati tri kataloga sa 994 strane teksta i fotografija svih predmeta prezentiranih na izložbi.

Mićunović, Messina i Sbutega

Peraštaninu admiralu Matiji Zmajeviću; Persijsko odlikovanje Lava i sunca ustanovljeno 1808. godine od strane Šaha Fath Ali; Odličje križa reda sv. Groba je jedan od najstarijih primjeraka ovoga odličja u svijetu.

"Na traženje poznate bratovštine Sv. Teodora u Veneciji, koja je osnovana u VIII. stoljeću, a uz preporuku Mletačkog patrijarhata, izložen je i Relikvijar predragocijenjene krvi Kristove kojega je u Veneciji otkupio Dobročanin, kapetan i brodovlasnik **Anton Božov Radimir** 1815. go-

Izložba se zatvara 6. siječnja 2011. kada će predmeti biti vraćeni i pohranjeni na mjestu gdje su stoljećima krasili riznice crkava i muzeja.

O dojmovima i planovima za 2011. razgovarali smo sa veleposlanikom Crne Gore pri Svetoj Stolici i Malteškom redu dr. **Antunom Sbutegom**.

Hrvatski glasnik: U kojoj ste mjeri zadovoljni uspjehom izložbe?

Sbutega: Ambasada Crne Gore pri Svetoj Stolici se, pored diplomatskih aktivnosti u užem smislu, trudila da pro-

movira Crnu Goru preko nje-
ne kulture. Kulturna diplo-
macija čini sastavni dio su-
vremene diplomacije, a ona je
posebno važna za Crnu Goru,
koja je 2006. obnovila svoju
nezavisnost poslije 88 godina,
pa je svijet iznova otkriva.
Kulturna baština Crne Gore
je osim toga veoma bogata i
interesantna i nedovoljno
poznata u svijetu, pa njena
prezentacija, ako je organizi-
rana na pravi način, uvijek
privlači veliku pozornost.

Hrvatski glasnik: Projekti koje realizirate veoma su zahtjevni. Čiju potporu imate?

Sbuteaga: Kulturne inicijati-
ve Ambasade su imale punu
potporu Ministarstva vanj-
skih poslova, Ministarstva
kulture, te kulturnih i drugih
institucija Crne Gore. Imali
smo veliku potporu i pomoć
Papskog vijeća za kulturu (Ministarstva kulture Svete
Stolice), Ministarstva kulture
Italije, te raznih drugih tali-
janskih institucija i sponzora.
Zahvaljujući tome, uspjeli
smo da realiziramo više zapa-
ženih izložbi, koncerata i
znanstvenih skupova.

Kulturne manifestacije smo
organizirali u Rimu, u kome
se nalaze i Vatikan i Suvereni
viteški malteški red, te u Ve-
neciji, budući da smo od ranog
Srednjeg vijeka imali inten-
zivne ekonomske, politi-
čke i kulturne veze sa Mletačkom
Republikom, a da je je-
dan dio Crne Gore bio skoro
četiri stoljeća njen sastavni
dio.

Hrvatski glasnik: Koliko ste dugo pripremali izložbu u Veneciji?

Sbuteaga: Izložba "Blago Cr-
ne Gore; Zavjeti iz Perasta i
Boke, svjedočanstvo vjere i
umjetnosti" je najsloženiji
kulturni projekt Ambasade
do sada i na njegovoj realiza-

ciji smo radili od rujna 2008,
dakle više od dvije godine.

Prošle godine u listopadu
smo realizirali izložbu "Po-
morstvo Crne Gore za vrijeme
vladavine Mletačke Republike
1420-1797", u Pomorskom
Muzeju u Veneciji, a 7. pro-
sinca 2010. je svečano otvo-
rena izložba u Biblioteci Mar-
ciana. Organiziranje ovih iz-
ložbi, kao i realiziranje drugih
kulturnih projekata je složeno
, pogotovo što treba koordini-
rati iz Rima veliki broj insti-
tucija i osoba u Italiji i Crnoj
Gori, riješavati često nepred-
viđene probleme, osigurati
sredstva... Do sada smo se
trudili da značajan dio sred-
stava osiguramo u Italiji od
raznih sponzora, što nije lako
u vrijeme krize.

Hrvatski glasnik: Što ovu izložbu čini najvećim projektom kojim se Crna Gora predstavila Europi?

Sbuteaga: Sama činjenica da
je izloženo više od 1000
ekspozata, srebrnih zavjetnih
pločica, nakita, ordenja, do-
kumenata iz perioda XVI. do
XIX. stoljeća, od kojih se veli-
ki broj prvi put izlaže a koji
su od velike vrijednosti, uka-
zuje na složenost priprema
sa kulturološkog, financij-
skog, administrativnog i teh-
ničkog aspekta, uključujući
transport i osiguranja ekspoz-
nata. Pored toga, trebalo je
obaviti znanstvena istraživa-
nja, budući da za veliki broj
ovih ekspozata, koji se stolje-
ćima čuvaju u Biskupiji Ko-
tor, identitet, povijest i vrijed-
nost nisu bili točno poznati.
Od bitnog značaja je bila pot-
pora Ministarstva kulture Cr-
ne Gore, te suradnja sa auto-
rom izložbe Pierom Pazziem iz
Venecije, najvećim ekspertom
za ovu oblast, koji sa entuzi-
jazzmom i velikom kompeten-
cijom godinama proučava
povijest zlatarstva i umjetni-
čkih zanata u Veneciji i Boki.

Sa otvorenja izložbe

Naravno, bila je bitna sura-
dnja Biskupije Kotor, pose-
bno Biskupa Mons. **Ilije Ja-
njića**, župnika Perasta Mons.
Srećka Majića i drugih sve-
ćenika (Mons. **Antona Bela-
na** i Don **Anta Dragobratovi-
ća**), koji su osim toga sa veli-
kim povjerenjem pristali da
se ovo blago Katoličke crkve
izloži u Veneciji. Od velikog
značaja je bila i suradnja sa
Pomorskim Muzejom Crne
Gore u Kotoru, čiji je direktor
Mileva Pejaković Vujošević
sa suradnicima obavila niz
tehničkih i administrativnih
poslova nužnih za organizira-

nje ovakve izložbe. U financiranju su sudjelovali Ministarstvo kulture Crne Gore, Općina Kotor, Montenegro Stars, Crnogorsko turističko udruženje, Regija Veneto i kompanija A2A. Pokrovitelji su, pored institucija iz Crne Gore i Venecije, bili i Papsko vijeće za kulturu (Ministarstvo kulture Svete Stolicе) i Ministarstvo kulture Italije, tako da su na ovom projektu surađivale najvažnije kulturne institucije Svete Stolicе, Italije i Crne Gore.

Hrvatski glasnik: Kolika je

zainteresiranost talijanske javnosti?

Sbuteaga: Otvorenju izložbe je prethodio, tijekom dva mjeseca, ciklus od preko 30 konferencija na razne teme vezane za povijesne, duhovne i kulturne veze Venecije i Crne Gore, koje su održane u Veneciji i koje su privukle veliku pozornost venecijanske kulturne elite.

Samo otvorenje je bilo izuzetno uspješno. Ekspoziti su izloženi u jednom od najljepših izložbenih prostora Italije i Europe, Sansovinovoj čitaonici Biblioteke Marciane iz XVI.

stoljeća, dekoriranoj od najvećih venecijanskih umjetnika, poput Veroneza i Tintoreta. Otvorenju je prisustvovao rekordan broj osoba, oko 250, od kojih su mnogi došli iz Rima, Milana, Trsta i drugih dijelova Italije. Crnogorsku delegaciju su predvodili predsjednik Skupštine **Ranko Krivokapić** i ministar kulture **Branislav Micunović**, koji su govorili na otvorenju, kao i Biskup Kotorski Mons. **Ilija Janjić** i ja. Pored toga bili su i direktorica Pomorskog muzeja **Mileva Pejaković Vujošević**, predsjednik crnogorskog

Turističkog udruženja **Žarko Radulović** i predstavnici Općine Kotor.

Na otvorenju su govorili, pored predstavnika Crne Gore i autora izložbe, i **Maurizio Fallace**, generalni direktor svih biblioteka, arhiva i kulturnih instituta Italije, **Maurizio Messina**, direktor Marciane i prof. **Vittorio Sgarbi**, najpoznatiji povjesničar umjetnosti Italije i upravnik svih muzeja u Veneciji. Svi oni su ocijenili da se radi o izvanrednoj kulturno umjetničkoj manifestaciji. Prof. Sgarbi je rekao da ne treba da Crna Gora bude zahvalna Veneciji i Italiji što su omogućili održavanje ove izložbe, već da Venecija i Italija treba da budu zahvalne Crnoj Gori što je prezentirala ovaj izuzetni kulturni patrimonij, do sada nepoznat.

Izložba je izazvala veliko in-

teresovanje publike, kao i medija u Italiji. Za ovu priliku su tiskana tri raskošna kataloga, jedan koji se odnosi na izloženi nakit, drugi na srebrne zavjetne pločice, a treći na povijesne veze Crne Gore i Venecije, sa stotinama fotografija u boji, koji su istovremeno vrijedni znanstveni radovi i reprezentativni propagandni materijal. Istoga dana, u luksuznom hotelu Luna Baglioni je održana prezentacija turističkih potencijala Crne Gore na kojoj smo na tu temu govorili Žarko Radulović i ja. Ona je također izazvala veliku pozornost i podijeljen je obiman propagandni materijal, što je već rezultiralo pozivom Turističke organizacije Venecije da se narednih mjeseci u ovom gradu organiziraju dani Crne Gore i susreti sa najvažnijim agencijama i tour operatorima. Dakle, ima-

jući sve ovo u vidu, uvjeren sam da su uloženi napori i sredstva dali višestruki plod i da smo postigli veliki uspjeh.

Hrvatski glasnik: Kako ocjenjujete razvoj bilateralnih odnosa Svete Stoline i Crne Gore?

Sbuteaga: Tijekom protekle četiri godine od uspostavljanja diplomatskih odnosa između Crne Gore i Svete Stoline, po obostranoj procjeni bilateralni odnosi su doživjeli izvanredan napredak. Pored toga što su oni imali vjekovnu tradiciju, dakle solidnu povijesnu osnovu, njihov razvoj je stimuliran činjenicom da obje države afirmiraju iste osnovne principe i vrijednosti; mir, prava i slobode čovjeka, dijalog između država, naroda i vjera, socijalnu pravdu. U nesto više od godine bila je veoma intenzivna razmjena po-

sjeta na najvišem nivou; predsjednik Vlade, predsjednik Skupštine, ministar vanjskih poslova i ministar kulture Crne Gore su posjetili Papu i Državnog Sekretara kardinala **Bertonea**, a izaslanik Pape kardinal **Rode** i ministar vanjskih poslova Svete Stolice Mons. **Mamberti** sa suradnicima su posjetili Crnu Goru gdje su se sastali sa državicima Crne Gore i ministrom vanjskih poslova.

Prije par mjeseci pokrenuta je inicijativa za potpisivanje Temelnog ugovora između Crne Gore i Svete Stolice, kojim se reguliraju međusobni odnosi, odnosno položaj Katoličke crkve u državi. Crna Gora je, kao što je poznato, bila prva balkanska država koja je potpisala sličan ugovor, Konkordat, sa Svetom Stolicom još 1886 godine. Pored toga, Sveta Stolica je izrazila namjeru

da otvori kancelariju Apostolske Nuncijature u Crnoj Gori, koja bi u budućnosti prerasla u rezidentnu Nuncijaturu. Sada je Apostolski Nuncije akreditiran na nerezidentnoj osnovi. Sveta Stolica cijeni posebno mirni suživot i dijalog vjerskih zajednica, naroda i kultura u Crnoj Gori, ostvareni nivo vjerskih i drugih sloboda, činjenicu da se Crna Gora afirmirala kao faktor mira u regiji, te njen brzi napredak prema euroatlantskim integracijama. U tom smislu, Sveta Stolica i njena diplomacija podržavaju razvojni put Crne Gore i njenu kandidaturu za članstvo u EU.

Pored toga, Sveta Stolica je spremna da pomogne na planu razvoja medicinskih usluga, zaštite i valoriziranja kulturnih dobara, razvoja kulturnog turizma. Tako će uskoro biti potpisan Sporazum o suradnji između vati-

kanske Dječje bolnice Bambino Gesù i Ministarstva zdravlja Crne Gore, kojim se pored liječenja, osigurava suradnja u usavršavanju kadrova, znanstvenoj i tehničkoj oblasti. Naravno, zasluge za ovako dobru bilateralnu suradnju ne pripadaju Ambasadi, već prije svega rezultatima koje je Crna Gora postigla na unutarnjem i međunarodnom planu i ukupnom dojmu koji su njeni državnici i ministri ostavili u susretima sa Papom i drugim visokim ličnostima iz Svete Stolice. Ni najbolji diplomate ne mogu promovirati državu koja nema dobre rezultate. Treba istaći također da su unapređenju odnosa sa Svetom Stolicom veliki doprinos dali i bivši Nuncije za Crnu Goru **Angelo Mottola** i sadašnji Nuncije **Alessandro D'Errico**.

50 GODINA UMJETNIČKOG
RADA SLIKARA I
SCENOGRAFA PROF. MIJA
ADŽIĆA

Prvi poklon za jubilej

Prosto nevjerovatno zvuči da nikad nije uradio scenografiju u Crnoj Gori, svojoj matičnoj domovini. Autor izražava vjerovanje da će se to dogoditi, jer bi se na taj način zatvorio krug u kojem se kreće 50 godina

Piše:
Tripo Schubert

U okviru proslave Dana općine Kotor u Kulturnom centru "Nikola Đurković" otvorena je izložba "Retrospektiva pozorišne scenografije 1964. do 2010" koja obilježava 50 godina umjetničkog rada slikara i scenografa prof. **Mija Adžića**. U ime organizatora nazočne je pozdravio predsjednik HGDCG prim. dr **Ivan Ilić**, napominjući da suradnja traje od samog osnutka Dru-

štva od 2001. godine, kada je Mijo bio na čelu Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske u Splitu. Prve kazališne predstave izvedene u Kotoru i Crnoj Gori realizirane su njegovim posredstvom.

Retrospektiva radova Mija Adžića u Kotoru je postavljena nakon Plavog dvorca na Cetinju i Umjetničkog paviljona u Podgorici. "Poklanjam je drevnom UNESCO-vom gradu za njegov praznik i Hrvatskom građanskom društvu Crne Gore, čiji sam počasni član, za

Jubilej 10 godina gradnje mostova povjerenja, suradnje i prijateljstva između Crne Gore i Hrvatske", kazao je Adžić.

Otvarajući izložbu gradonačelnica Kotora **Marija Maja Čatović** je rekla kako je posebno raduje što je prof. Mijo Adžić, izuzetan stvaralac koji je postavio više od 200 kazališnih, filmskih i TV scenografija, gost Kotora-grada sa dugom kazališnom tradicijom.

"Iskreno se nadam da će u pola stoljeća dugom umjetničkom radu prof. Adžića ova

večer zauzeti posebno mjesto, prije svega kao mogućnost komunikacije sa kulturnom publikom Crne Gore kojoj umjetnik čvrsto pripada svojim korijenima i duhom, baš kao što je stvaralaštvom vezan za grad Split i Hrvatsku“, kazala je Čatović i zahvalila Prijestonici Cetinje, Hrvatskom građanskom društvu Crne Gore, Nacionalnoj zajednici Crnogoraca Hrvatske, Crnogorsko-hrvatskom društvu „Ivan Mažuranić“ sa Cetinja i Hrvatskom društvu likovnih umjet-

nika, koji su, zajedno sa Općinom Kotor, pokrovitelji ove kulturne večeri.

O stvaralaštvu Mija Adžića govorio je prof. dr. sci **Darko Antović.**

“To je umjetnik koji je tijekom profesionalnog angažmana u HNK u Splitu postavio scenografiju za više od 200 predstava, a u brojnim kazalištima u bivšoj Jugoslaviji i inozemstvu na televiziji i filmu bio je scenograf na još oko 100 projekata. Postavio je gotovo cijeli klasični repertoar

koji igraju velike kazališne kuće, kao i cijelu hrvatsku kazališnu baštinu drame, opere i baleta. Radio je sa najvećim imenima hrvatskog glumišta, dio je povijesti HNK Split. Prosto nevjerovatno zvuči da nikad nije uradio scenografiju u Crnoj Gori, svojoj matičnoj domovini. Autor izražava vjerovanje da će ipak raditi u Crnoj Gori u kojoj su se i formirale njegove životne orijentacije. Na taj način bi se zatvorio krug u kojem se 50 godina kreće. Neka to bude i naša želja“.

Mijo Adžić je svoju stvaralačku karijeru gradio van Crne Gore. Put sudbine ga je vodio od Cetinja, Herceg Novog, Splita, Beograda, Zagreba, Pariza, pa ponovo do Splita, drevnog grada, u kojem je našao svoju sreću, kako u privatnom, tako i u profesionalnom životu. Tijekom pedeset godina umjetničke karijere postavio je i inscenirao skoro sav klasični repertoar, koji prikazuju velike kazališne kuće u svijetu počev od antičke drame, preko klasika do suvremenih hrvatskih, ex-jugoslovenskih, europskih autora dramske i glazbene baštine. Autor je velikog broja kazališnih plakata, kostimografskih rješenja, likovnih dekoracija, te više projekata ekskluzivnih interijera. Dobitnik je velikog broja nagrada i stručnih odlikovanja za scenografiju: Nagrada osječkog anala i baleta 1978, Nagrada ljubljanskog anala 1978, te specijalna nagrada Smotre hrvatskog glumišta 1974., dani satire Zagreb, tri put za predstavu u cijelini. Također je dobitnik međunarodne nagrade BiH za televizijsku dramu „Buža“. Sve nagrade je nemoguće pobrajati, ali njemu su najdraže: visoko državno odlikovanje iz oblasti kulture - Odličje Reda Danice Hrvatske s likom Marka Marulića (2003), Medalja

grada Splita (2003), priznanje Vatikana „Povelja na pergamentu“ Sv. Oca Pape Ivana Pavla II. za „Projekt oltara“ na splitskoj rivi povodom proslave 1700 godina grada Splita (2004), nominacija za životno djelo „Nagrada Vladimir Nazor“.

Pored scenografije i arhitekture, Mijo Adžić intenzivno se bavi i slikarstvom.

“Scenografija je jedina vrsta umjetnosti koja integrira sve vrste umjetnosti. Ukoliko scenografu nedostaje jedan od tih segmenata, u njegovom radu se to odmah osjeti. Pravi scenograf istovremeno mora biti i arhitekta, slikar, književnik, glazbenik...“, objasnio je Adžić u razgovoru za Hrvatski glasnik. “On mora imati široko umjetničko obrazovanje, jer bez te širine i znanja teško može napraviti vrhunsko djelo. Do 1980. godine uz scenografiju, intenzivno sam se bavio i slikarstvom. I u slikarstvu sam imao značajnih rezultata: Nagrada sa Bijenala iz Tunisa, specijalna nagrada u Bari-

ju, kao i nagrada sa Splitskog salona. Izlagao sam na skoro svim kolektivnim izložbama Udruge likovnih umjetnika Hrvatske, a imao sam i četiri samostalne izložbe. Član sam Udruge primijenjenih i likovnih umjetnika Hrvatske od 1964. S ponosom moram istaći da sam i dva puta izlagao sa Udruženjem likovnih umjetnika Crne Gore u Austriji i Italiji. Ipak, moja preo-

kupacija je bila scenografija, a nadam se da ću se slikarstvu uskoro vratiti. Jer u ovoj poodmakloj dobi, kada se više ne mogu boriti sa ogromnim timom suradnika po kazališnim scenama, slikarstvo će zauzeti mjesto koje je nekad imalo, uz želju, ako me zdravlje posluži, da u jednom kratkom vremenskom periodu organiziram izložbu svojih radova u Crnoj Gori.“

NAŠ DOM JE NAŠA BUDUĆNOST.

UZ PBZ STAMBENI KREDIT:

**AKCIJSKA KAMATNA STOPA, FIKSNA ZA PRVU GODINU,
JOŠ POVOLJNIJI UVJETI ODOBRENJA I KORIŠTENJA.
ZATO ŠTO ŽELIM OBLIKOVATI SVOJU BUDUĆNOST.**

Gradite budućnost uz pouzdanog partnera, jedinu veliku banku koja u protekle dvije godine nije jednostrano podizala kamatne stope na postojeće kredite. Iskoristite novu generaciju stambenih kredita uz akcijsku kamatu, fiksnu za prvu godinu otplate kredita, za kredite uzvraćene do 31. ožujka 2011. Poslodno povoljni uvjeti za mlade do 40 godina uz kamatnu stopu 6,5% godišnje, fiksnu, za prvu godinu otplate kredita (LKS* 6,94%).

PI 6% je izračunat uz najnižu referentnu i najnižu stopu otplate

 PRIVREDNA BANKA ZAGREB
Mislimo unaprijed s Vama.

PBZ
stambeni krediti

POSREDOVANJE: INTESA SINDICATO

Palača Tripković u Dobroti

Raskoš baroka

Piše:
Marija MIHALIČEK

Stalno u opadanju, od vremena emigracija u XIX. stoljeću do posljednjih iseljavanja iz Boke početkom 90-tih godina prošlog stoljeća, danas Hrvati čine jednu od najmanjih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori. Najbrojniji su u Boki, karakterizira ih svijest o potrebi čuvanja nacionalnog i vjerskog identiteta, ali jednakom mjerom i uvažavanje drugih nacionalnosti i vje-

Renesansa, a posebno barok, štedro se rasuo po obalama zaljeva, zahvaljujući pomorstvu i pomorskoj trgovini u XVII. i XVIII. stoljeću kojom su se Bokelji povezali sa čitavim Mediteranom

roispovijesti. Doduše, osjećaj pripadnosti etničkoj, vjerskoj i nacionalnoj populaciji je često promjenjiva kategorija, pa tako i kod pripadnika Hrvata u Boki. Tako se dešava danas, kao i u prošlosti, da

postoji veliki broj onih koji, povodeći se pogodnostima i sigurnosti koju donosi neutralnost nacionalnog opredjeljenja, potpuno zaborave identitet. Hrvati koji danas imaju status manjine u Crnoj Gori

karakterizira i tolerancija prema onima koji neargumentirano negiraju postojanje njihovog nacionalnog i etničkog bića. Vjerujući da je konačno za nama vrijeme ovakvih nakana, u multietničkoj i multikulturnoj Crnoj Gori Hrvati uživaju blagodeti koje donosi potpuna sloboda u izražavanju nacionalnih osjećaja i međusobno uvažavanje specifičnosti kultura, duhovnosti, vjeroispovijesti i nacionalnog identiteta. To je nada za našu djecu i buduće generacije koje treba da ostanu i daju doprinos svojoj državi Crnoj Gori.

Iako se postojanje nacionalne pripadnosti na našem prostoru povezuje sa povijesnim i političkim prilikama ne tako davne prošlosti i uzima kao tekovina XIX. stoljeća, činjenica je da se na prostoru Boke kotorske prisustvo ove nacionalne odrednice sreće mnogo ranije. Bilježe ga arhivski izvori, ali i stranci-putopisci koji su pohodili Boku. Pa iako sa obično sa rezervom uzimaju svjedočanstva Evlije Čelebi-je, koji navodi da u Herceg Novom žive Arnauti, Bošnjaci i Hrvati, vjerodostojnost se ne može osporiti grofu Petru Tolstoju, izaslaniku Petra Velikog, koji 1698. navodi u svom Dnevniku: "Perast je u mletačkoj državi i tu žive Hrvati".

Sedam stoljeća franjevaca

Sedam stoljeća traje prisustvo franjevačkog reda na području Boke, preko djelovanja čak 16 centara. Smatra se da se dolazak franjevaca u Kotor zbilo mnogo prije gradnje najstarijeg samostana sv. Franje na Gurdiću, sagrađenom 1288. a srušenog 1657. kako bi se onemogućilo utvrđivanje Turcima u

neposrednoj blizini bedema Kotora. Sačuvana je na tom prostoru posebna vrijednost srednjovjekovne kulture – groblje, koje je najobuhvatnije istraživao i zalagao se za njegovu valorizaciju i prezentaciju poznati arheolog **Pavle Mijović**. Ovaj istaknuti stručnjak, poznat po beskompromisnim stavovima kad je u pitanju zaštita kulturne baštine, prije tri desetljeća zapitao je da li se "epilog gurdičkog groblja pretvorio u far-

su". Možemo slobodno dodati da ona još traje, jer kako opravdati podatak da ovako vrijedan spomenik nije zaštićen, niti iskorišten njegov potencijal u kulturno - turističkoj ponudi grada Kotora.

Sudbina novog samostana franjevaca i crkva Sv. Franje unutar zidina, gdje su korišteni građevinski fragmenti porušenog kompleksa, danas predstavlja ilustrativan primjer odnosa prema kulturnoj baštini. Crkva je u ruše-

Crkva sv. Eustahija

Crkva Gospe od Zdravlja

vinama, samostanski kompleks je privatno vlasništvo sa ugostiteljskom namjenom.

Od sedam franjevačkih samostana sa crkvama jedini aktivni je samostan sa crkvom sv. Klare, na mjestu nekadašnjeg ženskog benediktinskog samostana. Najveća umjetnička vrijednost ove crkve je barokni oltar čuvenog mletačkog kipara **Frančeska Kabanke** iz početka XVIII. Stoljeća. U samostanu se čuva knjižnica sa preko 20 tisuća knjiga, među kojima je od iznimne vrijednosti veliki broj manuskripata i inkonabula.

Franjevački samostani i crkve nalaze se u Perastu, na Prčanju, Herceg Novom. Samostan u Perastu sa crkvom

sv. Antuna podigla je poznata obitelj Mazarovića 1679. Samostan i crkva posvećena sv. Nikoli na Prčanju potiče iz XVIII. st. Tu je od 1739. do 1870. osnovna i pomorska škola, a 1861. osnovana je Slavjenska čitaonica. Danas se u njemu se čuva bogata zbirka slika (portreta poznatih Prčanjana i slika marino-tematike) kao i vrijedna biblioteka.

U Herceg Novom su postojala dva franjevačka samostana, od kojih je jedan uz crkvicu danas posvećenu bokeljskom svecu Leopoldu Bogdanu Mandiću, čiji se kult časti mnogo dalje od njegove rodne Boke, a čiji grob u Padovi posjećuje 2-3 milijuna hodočasnika. Na žalost, u Herceg Novom je i da-

nas svečeva rodna kuća bez obilježja, a da ne govorimo o razvoju vjerskog i hodočasničkog turizma i benefitima koje bi donio ovom gradu.

Renesansa i barok

Područje Boke u srednjem vijeku i u stoljećima koji slijede prolazi kroz iste kulturološke procese sa susjednom dalmatinskom i talijanskom obalom. Renesansa, a posebno barok, štedro se rasuo po obalama zaljeva, zahvaljujući pomorstvu i pomorskoj trgovini u XVII. i XVIII. stoljeću kojim su se Bokelji povezali sa čitavim Mediteranom. Umjetnost toga vremena je i danas najdominantnije prisutna u Boki kroz sakralnu i profanu arhitekturu i djeluje najupečatljivije u prvom susretu onoga ko pohodi ovaj prostor. Barokne crkve sa zvonnicima i palače Perasta, Prčanja i Dobrote, svojom raskošnom arhitekturom i zvonnicima još dominiraju u sve više urbaniziranom prostoru Boke.

Dobrotske crkve sv. Matije i sv. Eustahija su danas najveće riznice umjetnina: slikarstva, kiparstva, radova u metalu i drvetu, tekstilu, a Bogorodičina crkva na Prčanju najveći poduhvat i najljepši primjer ustrajnosti u naumu da se ostvari san o najmonumentalnoj crkvi od svih u Boki.

Posebna priča je Perast, najznačajnije pomorsko naselje sa statusom grada od polovice XVI. stoljeća, koji izrasta u najljepšu baroknu urbanu i arhitektonsku cjelinu na istočnoj jadranskoj obali. Vrijedne pomena su crkve koje krase najočuvanije ruralne cjeline u Boki: Rođenja Bogorodice u Gornjoj Lastvi, koja je proslavila 600. godina postojanja, te crkva sv. Ilije (posvećene 1553.) u Gornjem Stolivju. U manjim primorskim mjesti-

ma podižu se u XVIII. stoljeću sakralne građevine: u Stolivu crkva posvećenu Imenu Marijinom, na Ljutoj crkva sv. Petra, crkve Sv. Antuna Pado-vanskog u Tivtu i Lepetani-ma, Donjoj Lastvi crkva sv. Roka (1900.), u Škaljarima crkva Gospe od snijega iz 1903, crkva Pomoćnice kršća-na Blaženog Gracije (1905).

Svjedočanstva vjere

Kulturna baština Boke ko-ju baštine Hrvati svjedoči vjeru i duboku religioznost,

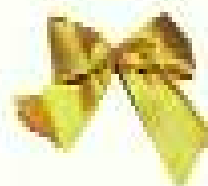
molitve i zavjete sv. Tripunu, sv. Nikoli, posebno omilje-nom sv. Antonu i drugim svecima i blaženicima, a na-dasve Blaženoj djevici, Kra-ljici i zvijezdi bokeškog mora, zaštitnici i utjesi bokeljskih pomoraca, koji joj daruju cr-kve, mramorne oltare, srebr-ne ex - vote, najljepše slike. Pomorci Perasta, Dobrote, Prčanja najveći dio bogatstva stečenog u vječitoj borbi sa pomahnitalim morem i dru-gim opasnostima poklanjaju crkvi, zato su bokeljske cr-kve mnogo raskošnije od pa-laća i kapetanskih kuća.

Uspomena na sve te neka-da neustrašive, ordenjem okićene i titulama plemićkim počašćene kapetane, patru-ne, pomorce i pomorske tr-govce čuvaju zavjeti, požutje-li papiri porodičnih i drugih arhiva od Perasta i Kotor do Venecije, a uspomenu njiho-vog imena kamena barokna zdanja njihovih nekadašnjih domova. Palače ispunjene probranim namještajem, sli-kama, knjigama, od čega i samo ostaci u tragovima, da-nas svjedoče kulturu življe-nja njihovih nekadašnjih vla-snika.

OPŠTINA KOTOR

*Merry Christmas & Happy New Year
Srećni Božićni i Novogodišnji praznici*

NAJSTARIJI STANOVNICI BOKE, TRAGOM SPISA STARE ERE

Fenomen jegulje

Piše:

mr.sci.

Jovan J. MARTINOVIĆ

Jedan antički spis iz sredine IV. stoljeća stare ere, točnije: neka vrsta „portolana“ ili priručnika za plovidbu duž obala Mediterana, sa opisom zaljeva i pogodnih luka te međusobnim rastojanjima u danima plovidbe, donosi i prve vijesti o ilirskim plemenima koja su živjela na ovom dijelu naše obale. Spis se zove „Periplus“, a pripisivao se grčkom geografu Skilaksu iz Karijande u Maloj Aziji, pa je u nauci poznat kao „Pseudo-Skilaksov Periplus“. U 25. poglavlju „Periplusa“ navodi se da su oko rijeke Rizusa nastanjeni Enheleji, te da se od Butoe do grčkog grada Epidamnosa plovi dan i po, a kopnom ide tri dana. Rijeka Rizus je identificirana sa Risanском rijekom, odnosno, Bokokotorskim zaljevom, Butoe je antičko naselje na mjestu današnje Budve a Epidamnus, poznat i pod imenom Dirahion, je grčka naseobina na mjestu albanskog grada Drača.

Grčki pjesnik Apolonije sa Rodosa iz sredine III. stoljeća s.e. u svom spjevu „Argonautika“ daje svemu više poetski ton navodeći da se „na modro-dubokoj ilirskoj rijeci nalaze grobovi Kadmosa i Harmonije, gostiju ljudi Enheleja“. Ova „modro-duboka“ rijeka se također može identificirati sa Bokokotorskim zaljevom, koji je u antici bio smatran rijekom ili pak proširenim riječnim ušćem tipa „rias“, pa čak i jezerom na riječnom ušću tipa „liman“. Da je to tako, svjedoči i grčki povijesničar Polibije iz II. stoljeća s.e. koji pišući o Prvom ilirsko-

Ciklična migracija i smjena generacija jegulja ponavlja se već milijunima godina, a bila je dobro poznata i najstarijim zabilježenim stanovnicima ovih krajeva, što su zbog intenzivnog lova i dobili nadimak „jeguljari“

Pleme Enheleja (jeguljara) locira se oko Rizonske rijeke (Boke)

rimskom ratu iz 229. godine s.e. navodi da se ilirska kraljica Teuta povukla u Rizon, mali dobro utvrđen grad daleko od mora, na rijeci Rizon, pri čemu se Rizon identificira sa današnjim Risnom, a rijeka Rizon ne može biti drugo nego Bokokotorski zaljev. Ovo svjedoči i kasniji Stefan Bizantinac, koji se inače oslanja na velike geografte Eratostena i Hekateja, ovoga puta prenoseći vijest geografa Filona iz Biblosa koji piše da je u Rizonskom zaljevu

grad i rijeka istog imena. I u spjevu „Periegezis“ iz početka I. st. s.e. koji se pripisuje pjesniku Skimnosu, pominje se grčki grad Epidamnus (Drač) i pleme Briga, iznad kojih su Enheleji kojima je vladao Kadmo, te se time zatvara krug moguće ubicacije ovog plemena.

Smatra se da ime Enhelej potiče od grčke riječi „enhelis“, što znači „jegulja“, te da je to samo nadimak u smislu „jeguljar“, lovac na jegulje. Upravo iz tih razloga, pleme Enheleja se

prema antičkim izvorima locira na najmanje tri područja na Balkanu bogata jeguljama: oko jezera Kopais blizu grada Tebe u Beotiji u Grčkoj, oko Lihnidskog (Ohridskog) jezera i oko Rizonske rijeke (Bokokotorskog zaljeva). Sve ove tri lokacije, osim jegulja i jeguljara, imaju međusobnu vezu: grad Tebu u Beotiji osnovao je sin feničkog kralja Agenora po imenu Kadmos pošto je ubio zmaja i poslao njegove zube iz kojih su nikli vojnici. Kadmo je postao kralj Tebe, naučio je Grke obradi metala i pismenosti, ali je morao da bježi iz zemlje. Grčki mit dalje kaže da je zajedno

sa ženom Harmonijom, na kojima koja su vukli brzi volovi (na grčkom: „bus thoös“), stigao u neku zemlju gdje su ljudi također lovili jegulje. Ovdje je postao kralj Enheleja i pokorio okolna ilirska plemena, osnovao grad po pomenutim volovima nazvan Buthoe (Budva), a tu mu se rodio sin i nasljednik Ilirios, heroj eponim plemenske skupine Ilira, koji se poslije smrti pretvorio u zmiju što je kasnije postala posta-

la plemenski znak – totem svih Ilira. U potvrdu starog i snažnog prisustva Grka još od najranijih vremena, u Budvi je još prije II. svjetskog rata slučajno otkrivena izuzetno bogata helenističko-rimska nekropola počev od IV. st. s.e. reviziono iskopavana poslije katastrofalnog potresa 1979. godine, koja je dala dragocjene nalaze brončanog oružja, zlatnog nakita, stakla i keramike importovane iz Grčke i Bliskog istoka. Kako je gore već navedeno, grobovi i svetište Kadmosa i Harmonije navodili su se negdje oko modro-duboke Rizonske rijeke (Bokokotorski zaljev), a usred Tivatskog ili Soliočkog polja kao dijela plodne župe Grbalj istražena su dva zemljana tumula ili mogile, zvan Mala i Velika Gruda, pod kojima su ležali grobovi velikodostojnika sa zlatnim, srebrnim i brončanim oružjem, oruđem i nakitom, koji jasno svjedoče o drevnim vezama ovog područja sa kritsko-mikenskim kulturnim krugom još na prelazu iz III. u II. milenij stare ere.

Nadalje, oblasti oko Ohridskog jezera i Bokokotorskog zaljeva opet tijesno povezuje fenomen jegulje. Naime, stare jegulje iz Ohridskog jezera svake se godine spuštaju rijekom Crni Drim do Skadarskog jezera a odatle rijekom Bojanom u Jadransko more, pa zatim Sredozemnim morem i kroz tjesnac Gibraltar odlaze u dio Atlantskog okeana zvan Sargasko more gdje se mriješte i nakon toga ugibaju. Ovaj masovni izlazak se dešava u kasnu jesen, gotovo uvijek tijekom neke olujne noći potkraj studenog, kada se po leđima jata gusto zbijenih jegulja gotovo može preći sa jedne na drugu obalu Bojane, što ribari obilato koriste. Novoizglele jeguljice iz Sargaskog mora po nekom nepo- grešivom instinktu pronalaze svoj put natrag, preko Atlantika, kroz Gibraltar i Mediteran

do ušća Bojane, pa odatle uz Drim do Ohridskog jezera. Ova se ciklična migracija i smjena generacija ponavlja već milijunima godina, a bila je dobro poznata i najstarijim zabilježenim stanovnicima ovih krajeva, što su zbog intenzivnog lova na jegulje i dobili nadimak „jeguljari“.

Međutim, pojedini antički pisci na širem području između rijeka Naron (Neretve) i Drilona (Drima) raspoređuju i druga ilirska plemena, ne određujući im tačne lokacije i granice. Tako čuveni grčki geograf Strabon izričito kaže da tu žive „Dasareti što se nazivaju i Enheleji“, pa su na osnovu ove vijesti neki autoriteti smatrali da je pravo plemensko ime naših „jeguljara“ bilo Dasareti, a da im je naziv Enheleji došao po lovu na jegulje. Strabon nadalje smješta te svoje Dasarete na prostoru između Ardijeja koji su živjeli oko Neretve i Dardana u južnoj Srbiji, dok rimski povjesničar Tit Livije pišući o rimskom pokorenju Ilirika kaže da su Rimljani oslobodili od plaćanja poreza neke plemenske općine, pa ih nabroja od sjevera prema jugu: „... dasaretski Pirusti, Rizoniti, Olcinati ...“. Ovo bi moglo da znači da je ogranak Dasareta po imenu Pirusti živio sjeverno od stanovnika Rizona i dakako stanovnika Olciniuma (Ulcinja), ali ipak većina modernih povjesničara smješta rudare Piruste i Dasarete oko Ohridskog jezera i rudnika srebra u Damastionu.

Ipak se mora prihvatiti činjenica da su povijesni izvori za najstarije antičko doba isuviše nedovoljni da osvijetle svu složenost brojnih povijesnih zbivanja, sukoba, migracija i pokoravanja, pri čemu ni materijalne arheološke potvrde najčešće ne mogu pomoći u rasvjetljavanju kronologizacije i tačne ubikacije pojedinih ilirskih plemena u ovim krajevima na osvitu pisane povijesti.

*SLAVOMIR TOMIĆ, KAPETAN BOJNOG BRODA KRALJEVSKE
MORNARICE JUGOSLAVIJE*

Zapovjednik podmornica

Pomorsko mjesto Dobrota poznato je po vrsnim pomorcima koji su plovili svim morima svijeta. Ovaj članak posvećen je jednom od rijetkih Dobročana koji je umjesto karijere u trgovačkoj odabrao onu u ratnoj mornarici

Piše:
Dipl. ing. Darko GULIN

Slavomir Tomić rodio se u Trstu 9. prosinca 1894. kao sin uglednog kapetana duge plovidbe **Bogdana Tomića** iz Dobrote i majke **Vjekoslave**. Njegov otac zapovjedao je brodovima tada najjače pomorske tvrtke na Jadranu, Austrijskog Lloyd-a iz Trsta. Mali Slavomir živio je i školovao se u Trstu.

Nakon što je položio prijamni ispit postao je pitomac Carske i kraljevske pomorske akademije u Rijeci. Nije poznato da li je plaćao školovanje ili je imao status pitomca bez plaćanja. Školovanje je trajalo od 1909. do 1913.

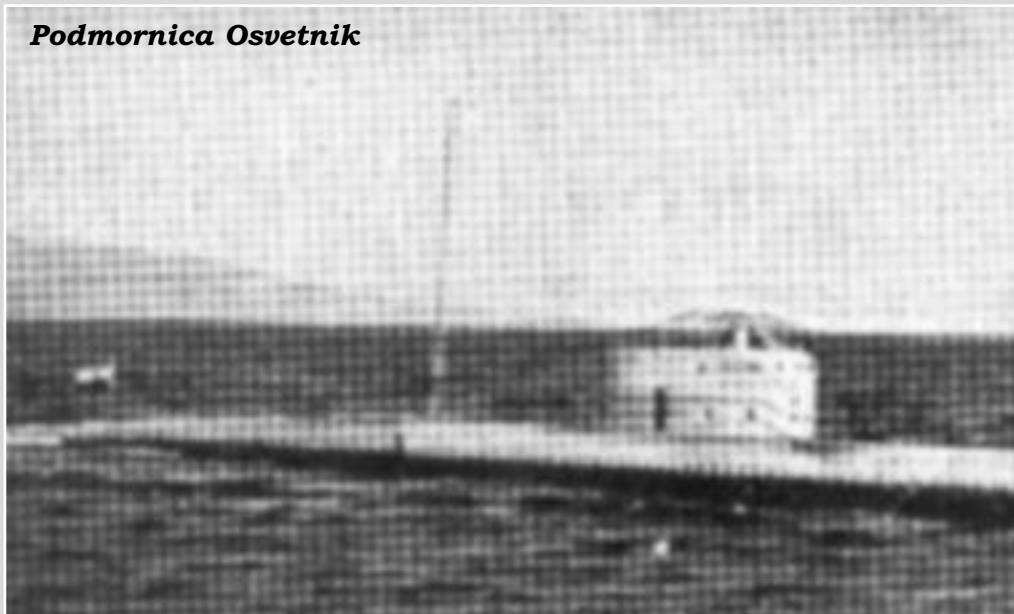
Nakon diplomiranja dana 13. lipnja 1913. stupa u CarSKU i kraljevsku mornaricu Austro-Ugarske kao pomorski kadet (seekadett 2. klase). Za njegove kadeture, točnije 28. srpnja 1914. počinje Prvi svjetski rat.

Prema zakonskim propisima, svi kadeti morali su dvije i pol do tri godine provesti na ratnim brodovima. Nakon 30 mjeseci ukrcanja polagali su ispit za poručnika fregate. Slavomir Tomić je promaknut u čin poručnika fregate (linienschiffsleutnant 2. klase) 13. prosinca 1915. Nakon

toga raspoređen je u podmorničku flotilu koja je imala svoju stalnu bazu u Puli, operativnu u Boki a povremenu u Šibeniku.

Austro-Ugarske podmornice borbeno su djelovale po Jadranu i Sredozemlju, većinom do Malte. Po završetku rata s većom grupom morna-

Podmornica Osvetnik

ričkih časnika i podčasnika javlja se dragovoljno u novoformiranu Kraljevsku mornaricu Države Srba, Hrvata i Slovenaca. Molbe i dokumenti za prijam dostavljali su se posebnom povjerenstvu Ministarstva vojske i mornarice u Beogradu a odluke o prijemu objavljivane su u Službenom vojnom

listu tijekom 1919. Uglavnom su svi primljeni jer nova država nije ni imala mornaričkog kadra.

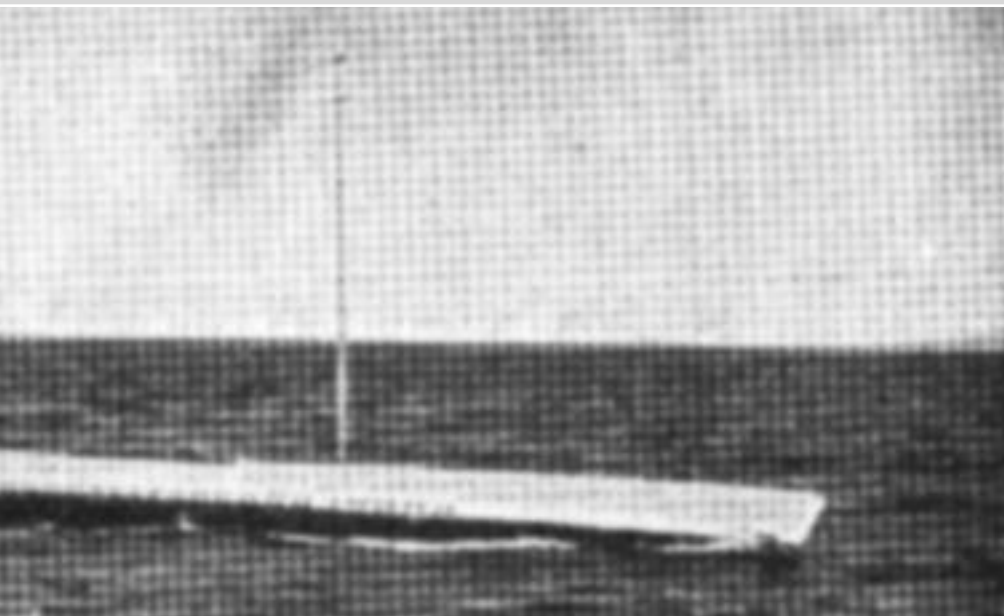
Tako je i Slavomir Tomić primljen u novoformiranu ratnu mornaricu Jugoslavije. Svi njezini časnici koji su završili Pomorsku vojnu akademiju u Rijeci morali su pohađati tečaj jezika (srpskohr-

vatskog) u trajanju od šest mjeseci u Sisku jer su školovanje završili na njemačkom jeziku.

Mornarički časnici i podčasnici bivše Austro-Ugarske Monarhije, čija je ratna mornarica bila svjetska pomorska sila kao osma po snazi u svijetu postali su pripadnici male, sporedne mornarice, koja je od sila pobjednica u Prvom svjetskom ratu 1919. godine dobila 12 malih ratnih brodova (torpiljarki) i nekoliko starih oklopnjača bez vlastitog pogona, tzv. hulko-

va. Italija i Francuska, koje su okupirale ratne luke u Šibeniku i Boki, odnijele su i sav zatečeni vojni i tehnički materijal tako da su Ratnoj mornarici Kraljevine SHS prepušteni prazni objekti.

Mlada ratna mornarica počinje školovati vlastiti mornarički podčasniki kadar 1921. u Šibeniku i Kumboru a časnički 1922. u Dubrovniku.

Naraštaj pitomaca Carske i kraljevske pomorske akademije koji su diplomirali 1913. - Slavomir Tomić u krugu

Budući da je trebalo nabaviti nove podmornice, poručnik bojnog broda Tomić poslan je, s još trojicom časnika, bivših podmorničara iz Austro-Ugarske ratne mornarice, 1924. na školovanje u školu za podmorničare (Ecole soubmarine) u Toulonu, Francuska. Nakon školovanja, tj. završene podmorničke specijalizacije, neko su vrijeme proveli na francuskim podmornicama da bi početkom 1926. bili vraćeni u domovinu.

Kapetan korvete Slavomir Tomić početkom 1929. odlazi u Francusku, tj. u Nantes da bi nadzirao gradnju jedne od dviju podmornica za Kraljevsku mornaricu Jugoslavije. Po završetku gradnje obavlja podmornicom probne vožnje najprije po rijeci Loari a kasnije po Atlantskom oceanu. Zapovijeda podmornicom prilikom njezine prve službene vožnje, kada iz Nantesa (Atlantika) odlazi u Toulon (Sredozemlje).

Dana 16. studenoga 1929. u Toulonu je, na podmornici koja je dobila ime Osvetnik,

podignuta zastava Ratne mornarice i ona je službeno uvrštena u flotu Kraljevske ratne mornarice. Pod zapovjedništvom Slavomira Tomića podmornica Osvetnik 4. prosinca 1929. uplovljava u Tivat, matičnu luku podmorničke flotile.

Dana 17. prosinca 1930. Slavomir Tomić raspoređen je na dužnost šefa Maritimnog odsjeka Pomorskog arsenala u Tivtu a 8. listopada 1931. imenovan je zapovjednikom Riječne ratne flotile u Novom Sadu.

Od 1933. do 18. travnja 1934. kapetan fregate Tomić zapovijeda lakom krstaricom Dalmacija u Tivtu, a poslije toga postavljen je za zapovjednika Pomorske obrane Šelca čiji je zadatak bio obrana sjevernog Jadrana. Na ovoj dužnosti ostaje samo pet mjeseci jer je već 26. rujna 1934. imenovan zapovjednikom školskog jedrenjaka Jadrana pa se vraća u Tivat.

Naredbom zapovjednika mornarice 26. rujna 1936. raspoređen je u zapovjedništvo podmorničke flotile (Ti-

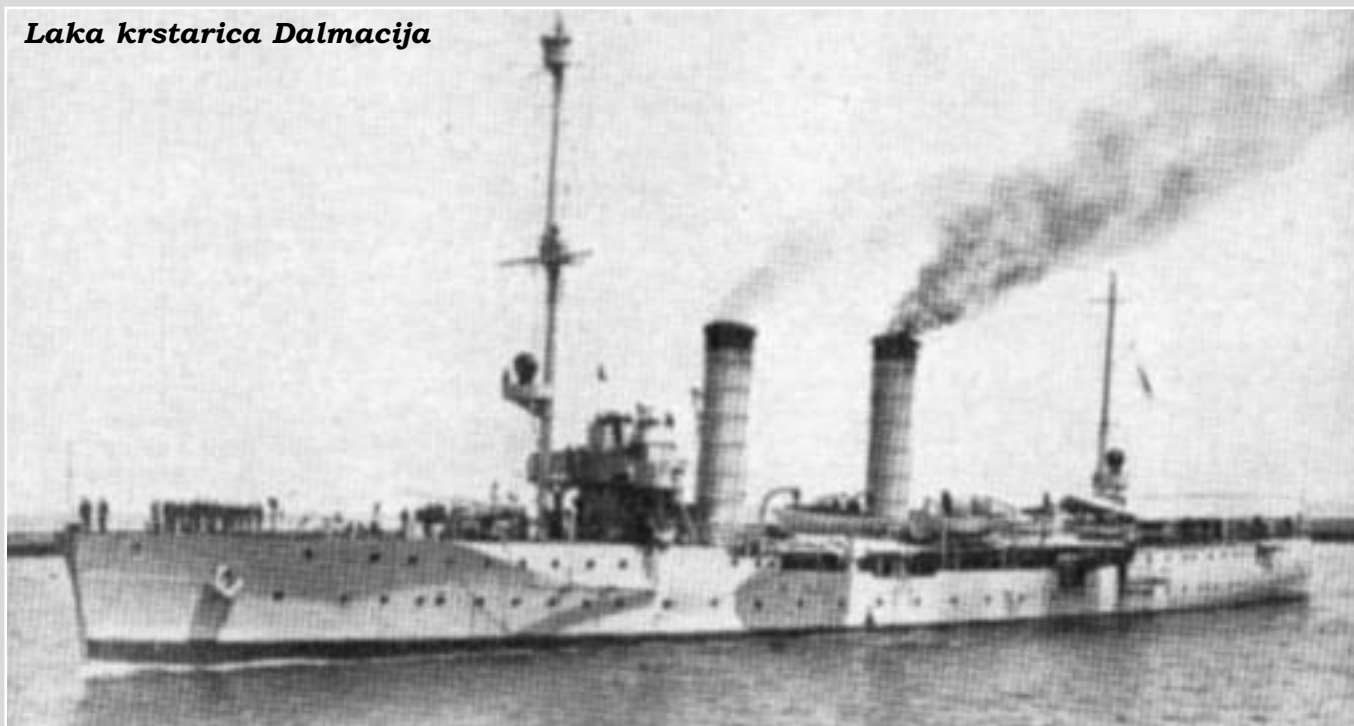
vat), s tim da zastupa zapovjednika. Dana 13. prosinca 1937. Slavomir Tomić promaknut je u čin kapetana bojnog broda. Od 1938. do 1939. raspoređen je u Šibenik, gdje obavlja dužnost zapovjednika Mornaričkog zapovjedništva Šibenik (Mornarske komande Šibenik).

Dana 2. rujna 1938. na gatu Vrulje u Šibeniku u ime ratne mornarice svečano dočekuje jedrenjak Jadrana na njegovu povratku iz Amerike.

Uoči početka rata 1941. umirovljen je u činu kapetana bojnog broda.

U svibnju 1941. javlja se u oružane snage Nezavisne države Hrvatske, kao što su to morali svi časnici i podčasnici s područja NDH koji su bili hrvatske nacionalnosti. Posebno povjerenstvo Ministarstva hrvatskog domobranstva donosilo je odluke i predlagalo ministru (generalu Slavku Kvaterniku) koga bi trebalo primiti, ali i odmah umiroviti. Kapetan bojnog broda Slavomir Tomić primljen je u Oružane snage NDH, ali je odmah i umirov-

Laka krstarica Dalmacija

ljen pa je rat proveo kao umirovljenik.

Nažalost, u Drugom svjetskom ratu njegovo jedino dijete, sin Bogdan, pogiba kao pripadnik partizanskih antifašističkih postrojba. Umirovljeni kapetan bojnog broda Slavomir Tomić umro je 1968. u Zagrebu, gdje je i pokopan.

Ako analiziramo njegovu vojnu karijeru, onda možemo zaključiti da je Slavomir Tomić spadao u časnike koji su odgovorno obavljali svoj po-

sao. Kao i drugi mornarički časnici, gotovo svake godine bio je raspoređivan na drugu dužnost, ali je većinu svoje vojne karijere proveo u Boki kotorskoj.

Tako je sudbina Slavomira Tomića, Bokelja koji se rodio i školovao izvan Boke, bila da se uvijek vraća rodnoj grudi.

IZVORI I LITERATURA:

Jadranska straža (1922 - 1941), Split

Narodna tribuna (1935 -

1938), Šibenik

Nova tribuna (1939), Šibenik

Tomić A., Dobrota, Povjesnica Bokeljskog pomorstva, Dobrota 2009.

prof. dr. sc. Kažimir Pribilović, redoviti sveučilišni profesor i umirovljeni

kapetan bojnog broda JRM, pomorski povjesničar iz Tkona (Pašman)

Antun Tonko Tomić, umirovljeni bibliotekar i povjesničar iz Dobrote

**SRETNE BOŽIĆNE I NOVOGODIŠNJE PRAZNIKE ŽELI VAM ISKRENO
KOLEKTIV POMORSKOG MUZEJA CRNE GORE - KOTOR**

MUZEJ: 304-720 CENTRALA
304-721 BIBLIOTEKA
304-722 DIREKTOR

FAX : 325-883

E-MAIL: pom.muzej.dir@t-com.me

WEB SITE:
WWW.MUSEUMMARITIMUM.COM

Božićna poslanica msgr. Ilije Janjića, biskupa kotorskog

BOŽIĆ

N I

Piše:
Tripo SCHUBERT

B ožić, dan Isusova rođenja, ljen je 25. prosinca. Komad drveta ulaganje u ružmarinom na kućnom Kristova rođenja, uvijek na plemenitu ljudsku bavu, povjerenje i zajedništvo mena za sebe i bližnje.

U katedrali - bazilici Sotru održana je Ponoćna čast rođenja Isusova k. msgr. **Ilija Janjić**, biskup kotorskog, direktan prijenos na RTRS, medijskoj povijesti Crne Gore.

Čestitku svim vjernicima, roispovijesti, svećenicima, barskom i primasu srpskom **ju** i biskupu kotorskome. tili su crnogorski predsjednik **janović**, predsjednik Suda **Krivokapić**, premijer I

**Ć: VJERNICI DILJEM SVIJETA
PROSLAVILI DAN ISUSOVA ROĐENJA**

ada života VJERE

Prvi puta u medijskoj povijesti Crne Gore upriličen direktan prijenos Svete mise iz katedrale - bazilike Sv. Tripuna u Kotoru. Hrvatsko građansko društvo organiziralo božićne koncerte zbor sv. Reparate iz Starog grada na Hvaru

rođenja, proslav-
ca diljem svijeta.
krašen lovorom i
n pragu, Blagdan
k nas podsjećaju
obvezu širiti lju-
ništvo, imati vre-

Sv. Tripuna u Ko-
ka Sveta misa u
toju je predslavio
kup kotorski, uz
TCG, prvi puta u
e Gore.

ma katoličke vje-
ma, nadbiskupu
skom **Zefu Gaši-**
Iliji Janjiću upu-
sjednik **Filip Vu-**
škupštine **Ranko**
Milo Đukanović,

ministar za ljudska i manjinska prava **Ferhat Dinoša** i predsjednik Socijalističke narodne partije **Srđan Milić**.

Vujanović je naveo da će ovi uzvišeni božićni praznici u nama nadahnuti potrebu za tolerancijom i skladnim suživotom svih građana Crne Gore. "Neka to bude prilika da kroz poštovanje vječnih principa hrišćanstva nađemo put do istinskih ljudskih vrijednosti oličenih u miru, ljubavi i vrlini, za dobro svih građana naše Crne Gore", kazao je Vujanović.

Krivokapić je u čestitki naglasio da je prilikom nedavnog susreta u Vatikanu

Papa Benedikt Šesnaesti odao priznanje Crnoj Gori na tradicionalnom multikonfesionalnom skladu i uputio poseban pozdrav katoličkim vjernicima. „Time je Papa pružio nemjerljivu podršku zalaganjima naše države da ostane primjer trajnog i kvalitetnog suživota svih vjera, naroda i kultura. Zato, uz radost koju nam Božić uvijek pruža, neka nam ovi blagi dani budu vjesnici boljeg i ljepšeg razdoblja, u kojem ćemo, u duhu naše tradicije, biti posvećeni jedni drugima, bez obzira na različitosti koje nosimo“, kazao je Krivokapić.

Đukanović je naglasio kako su Blagi

dani velikog vjerskog praznika prilika su da se podsjetimo izuzetno humane misije Katoličke crkve u Crnoj Gori i napore njenih vjernika da aktivno doprinose izgradnji skladnih međunacionalnih odnosa i ukupnoj demokratizaciji društva. “Neka i ove godine, uz slavu radosne vijesti, Božić oplemeni duhovni život i podstakne dobru volju i afirmaciju temeljnih ljudskih vrlina”, kazao je Đukanović.

Božićna poslanica

Mons. Ilija Janjić, biskup kotorski, u božićnoj poslanici srdačno pozdravlja sve ljude dobre volje:

“Poštovani vjernici, prijatelji, drage sestre i braćo, čestitam vam Božić, na dobro vam došlo porođenje Isusovo! Nakon osobnog proživljavanja Došašća i razmišljanja o Božjem obećanju, danas na blagdan Božića kada slavimo Kristovo rođenje razmišljamo o konkretnom ostvarenju Božje namisli kojom je Nebeski Otac u punini vremena na Zemlju poslao svog vlastitog Sina, i dao mu ime Emanuel, koji će biti Bog s nama za sva vremena.

Ta spoznaja – da je Bog iz ljubavi prema čovjeku, poslao svoga Sina Jedinorođenca, koji je uzeo našu ljudsku narav i postao nama sličan u svemu osim u grijehu – u nama rađa radost da nismo ostavljeni na milost i nemilost ovozemaljskog valovlja jer nismo napušteni od kormilara života. To je nova snaga koja u nama budi zahvalnost što je betlehemijski Jedinorođenac, rođen u vječnosti od Oca i rođen u vremenu od Marije, postao naš suputnik, postao naš životni pratilac i sigurnost našega hoda u sadašnjosti i našega hoda prema vječnoj domovini. Božji je Sin svojim utjelovljenjem i rođenjem po-

Zbor sv. Reparate sa domaćinima u crkvi na Prčanju

stao naša obrana i zaštita od svakoga zla. Današnje društvo, naše obitelji kao i pojedinci na svakom koraku osjećaju potrebu za Njegovom obranom i zaštitom. Muku i patnju današnjeg čovjeka prepoznajemo u nesigurnosti, dezorijentiranosti, nepovjerenju, razdijeljenosti, širenju straha, izgubljenosti kriterija, neprepoznavanju istinskih vrijednosti... Svjesni svega toga osjećamo potrebu za novim promjenama u nama pojedincima, u obiteljima i u cjelo-

kupnom društvu. Tu promjenu može učiniti jedino Ljubav iz Betlehema. Osjećamo potrebu ponovnog uvažavanja istine da nas Bog voli, svjesni da je njegova Božanska ljubav i čovjekoljublje okrenuto prema nama. Svjetlo koje donosi Novorođeni iz Betlehema ne dopušta da tama sadašnjih životnih problema i nedaća potamni sjaj istine. To je svjetlo one iste Božanske ljubavi od koje sve dolazi i kojom nas Stvoritelj svijeta uvijek nanovo obasjava i grije.

Obasjani tim Božanskim svjetlom ne bi smjeli dopustiti da nas laž i zloća neprestano zavodi, nudeći kratkoročne radosti koje donose razočarenje, siromaštvo duha i pustoš života. Ne bi smjeli dozvoliti da laž u nama sije zlo, sjeme nesporazuma, nerazumijevanja i međusobnog neprihvatanja. Iako zlo znade zavesti i nadmudriti čovjeka, na što nas i sv. Pavao podsjeća: „ta znamo njegove namjere...” (Usp. 2 Kor 2, 11) nemojte, drage sestre i braćo, dopustiti

da vas zlo obeshrabri, da vam oslabi nadu, da vam skrši snagu za obnovu duha i vjere. Naše slavlje Kristova rođenja potvrda je i znak da zlo nema zadnju riječ i da nije uspjelo u nama skršiti nadu života i vjere, da zlo nije postiglo svoj cilj, jer svaki Božić u nama rađa novi polet i novu obnovu.

Dragi prijatelji, draga braćo i sestre, pozivam vas da u Božiću prepoznamo Onoga koji je nepresušni izvor života, Onoga koji je u betlehemskim jaslicama nepresušni izvor

ljubavi za svakog čovjeka. Pođimo k njemu! Tu ćemo naći onu potrebnu životnu snagu, tu ćemo naći i osjetiti njegovu ljubav, koja je došla radi nas i našega preporoda. U tom izvoru, u tim jaslicama pronaći ćemo Boga, čije svjetlo donosi onu tako potrebnu životnu snagu svakome od nas. Na nama je da se tom Bogu ljubavi otvorimo, a njegova volja je da nas izvede na pravi put života i da nas osposobi za životnu radost...Još jednom svima skupa želim sretan Božić u radosti koju želim podijeliti i sa kršćanima istočnog obreda! Također, čestitam vam Novu godinu 2011. u kojoj neka vas prati obilje Božjeg blagoslova uz pjev anđela Slava Bogu na visini, a na zemlji mir ljudima dobre volje, Vaš Ilija, biskup“.

Nadbiskup zagrebački kardinal **Josip Bozanić**, predvođeci tradicionalnu polnočku u zagrebačkoj katedrali, pozvao je vjernike da u otajstvu Božića potraže pomoć u poteškoćama sadašnjice, da žive razumno, pravedno i pobožno, te se s nadom i pouzdanjem okrenu budućnosti. “Usred poteškoća sadašnjice, neka nam božićno vrijeme donese mir i radost i neka nam pomogne otvoriti se Bogu koji je došao da nas spasi, da nam udijeli novu hrabrost i novo svjetlo na našem putu”, rekao je kardinal, čestitajući vjernicima Božić. Svečanom misnom slavlju nazočili su predsjednica Vlade **Jadranka Kosor**, potpredsjednik Hrvatskog sabora **Vladimir Šeks**, ministar vanjskih poslova i europskih integracija **Gordan Jandroković** te zagrebački gradonačelnik **Milan Bandić**.

Božićni koncerti

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore - Kotor od svog osnutka organizira tradicijske

manifestacije: Tripundanski bal, Uskršnje i Božićne koncerte. Zahvaljujući voditeljici HMi –Split Branki Bezić Filipović, dolaze nam u goste zborovi, glazbeni sastavi ili klappe iz gradova Dalmacije. Ove godine ugostili smo zbor sv. Reparate iz Starog grada na Hvaru, koji su izrazili želju da pjevaju u bazilici sv. Tripuna u Kotoru i u Baru. Zahvalni smo Zboru koji je financijskom potporom osigurao realiziranje ovih koncerata, uz žaljenje što nije bilo sredstava da obradujemo i članove Podružnice u Podgorici, koji su se uvijek do sada pokazali kao

dobri domaćini.

Božićni koncert u Baru održan je 11. prosinca u dvorani Muzičke škole. Prenosimo dojmove **Vladimira Marvučića** iz barske podružnice HGDCG:

“I ovoga puta potvrdilo se da je ovaj kulturni događaj (premda ga, nažalost, iz nama nepoznatih razloga, i dalje nema na listi kulturnih manifestacija na zvaničnom web portalu Općine Bar) uvijek vrhunski glazbeni te općenito umjetnički ugođaj za brojne posjetitelje, građane Bara, ali i susjednih općina. Organizatori su, poput prethodnih 11

godina, bili Hrvatsko građansko društvo Crne Gore - Podružnica Bar, “Zupci production” - Bar i Udruženje “Šestani” - Bar. I dok je prošle godine problem bila upravo proglašena epidemija “svinjske gripe” (problem je uspješno prevladan iznimnim odazivom publike), ove godine “problem” je bio daleko ugodniji, ali za organizatore jednako ozbiljan. Naime, zbog nedostatne komunikacije za koju i jedna i druga strana snose dio odgovornosti, Kulturni centar Bar je istog dana, u isto vrijeme, dakako, na drugom mjestu (Zavičajni muzej -

Sa ponoćne Svete mise u katedrali Sv. Tripuna u Kotoru

„Dvorac“) zakazao koncert ženskog zbora bošnjačke zajednice u Zagrebu „Bülbül“ pod ravnanjem gosp. Ismeta Kurtovića. Ovaj zbor poznat je po jako kvalitetnim prepjevima tradicionalnih sevdalinki u zborskim inačicama. Bilo je posve jasno da će i ovaj koncert zavrijediti značajnu pozornost jednog dijela barske javnosti. Za organizatore je to bio dodatni poticaj pozvati tradicionalne posjetitelje Božićnog koncerta da i ove godine ne izostanu sa ovog predblagdanskog kulturnog događaja. Vjerna publika (kojoj se ovom prigodom najljepše zahvaljujemo) i ovoga puta ispunila je ugodno i lijepo zdanje dvorane Muzičke škole u Baru. Informirani smo da je i drugi koncert bio dobro posjećen i uspješan, što nam je jako drago. Uz zahvalnost direktorici škole, sopranistici Aleksandri Vojvodić -Jovović što se koncert treću godinu zaredom održava u ovoj ustanovi, te g-đi Branki Bezić-Filipović, voditeljici ogranka HMI u Splitu, što je po tko zna koji put na ove prostore dovela vrlo kvalitetne umjetnike iz Dalmacije, istaknuto je da je ova godina obilježena i znanstvenim skupovima u Baru i Splitu prigodom stote obljetnice smrti znamenitog barskog nadbiskupa msgr. Šimuna Milinovića, te mu je na neki način bila posvećena i ova večer. Također, „Zupci production“ je uz potporu udruge „Šestani“ i barskog HGD, okončala proces restauracije drevnog kipa sv. Nikole iz istoimene crkve u Zupcima, jedne od rijetkih, ako ne i jedine očuvane relikvije barskog srednjovjekovlja. Zasluge za to ponajprije pripadaju donatorici, poznatoj arhitektici Luizi Zlatović-Diewald, Baranki koja dugi niz godina živi i radi u Vancouveru u Kanadi, te Zavodu za zaštitu spomeni-

ka kulture na Cetinju za stručnu konzervaciju i restauraciju ovog značajnog spomenika pokretne kulture.

Konačno, riječ-dvije i o samom koncertu i našim sjajnim gostima. I ove godine ugostili smo otočane, ovoga puta Hvarane. Sa ovog prekrasnog jadranskog otoka, iz antičkog Farosa ,

tj.

Starog Grada došao je župni zbor "Sv.Reparata" pod ravnanjem g-đe Meri Pavičić - Donkić. Ovaj zbor je dobio ime po svetici čije se moći već više od 120 godina štiju i čuvaju u ovoj župi. Nastupali su na brojnim crkvenim svečanostima diljem Hvara i Dalmacije, te na više donatorskih i humanitarnih koncerata. Barskom auditoriju predstavili su se iznimno kvalitetnim cjelovitim sakralnim programom, pri čemu je prvi dio koncerta bio rezerviran za tradicionalne kršćanske i katoličke napjeve („Molitva“, „Samo Bog je ljubav moja“), dok je drugi dio obilježen poznatim božićnim skladbama kao što su „Gloria in excelsis Deo“ i „Pastorella“. Sjajno muziciranje Hvarana polučilo je srdačnim pljeskom publike, a gosti su na „bis“ izveli hvarsku inačicu „U se vrijeme godišta“ te prekrasnu marijansku pjesmu „Gospe ribara, težaka“ koja je doista oduševila Barane. Nakon koncerta, gosti i domaćini su razmijenili simbolične poklone, a druženje je uz neizbježnu dalmatinsku „pismu“ nastavljeno za večerom u prekrasnom ambijentu restorana „Marina“ na putničkom terminalu u Baru“.

Koncerti u Kotoru i Prčanju

U prohladnoj noći 10. prosinca u bazilici sv. Tripuna prisutne su zagrijali božanstveni glasovi Zbora sa Hvara. Koncert su izveli u dva dijela. Prvo su pjevane duhovne, a u drugom dijelu božićne pjesme. Zborom je dirigirala **Meri Pavličić Donkić**.

Koncertu su nazočili generalni konzul Republike Hrvatske u Kotoru **Božo Vodo-pija** i mrsg. **Ilija Janjić**, Biskup kotorski, koji se upravo te noći vratio iz Venecije, gdje je kotorska Biskupija izložila

najveću kolekciju zavjetnih pločica i nakita iz svetišta gospe od Škrpjela, te iz župnih crkava iz Prčanja, Mula, Dobrote i Stoliva.

Članovi zbora su izrazili želju da na povratku pjevaju u nedjelju na nekoj misi. Odbrali smo Bogorodičin hram u pomorskom i kapetanskom mjestu Prčanj, jednu od najljepših crkava Kotorske biskupije. Misno slavlje je predvodio kotorski biskup mrsg. Ilija Janjić, koji je u propovje-

di članove Zbora upoznao sa poviješću Prčanja i ljepotama Zaljeva svetaca.

Zbor Sv. Mateja u Stonu

Zadnju nedjelju došašća, crkveni zbor župe Sv. Mateja iz Dobrote koju vodi župnik don **Ante Dragobratović**, gostovao je u Stonu, u crkvi Sv. Nikole. Zbor je pjevao prigodne adventske pjesme pod diri-

gentskom palicom prof. **Silve Milošević**. Svetu misu predvodio je dobrotski župnik don Ante Dragobratović uz sudjelovanje stonskog, don **Voja Vlašića**. Nastup u Stonu ostvaren je u organizaciji dubrovačke podružnice Hrvatske matice iseljenika, voditeljice **Maje Mozare**. Da su Bokelji zasigurno oduševili Stonjane potvrđuju i brojne čestitke i priznanja koja su im vjernici Stona i okolice uputili nakon nastupa.

I to se događa

Kotor ima dva crkvena zbora: Katedralni zbor sv. Tripuna i zbor sv. Mateja. U ranijem periodu oba zbora su u organizaciji HGDCG iz Bara držali tamo koncerte, a kasnije je uz sufinanciranje HMI iz Splita zbor sv. Mateja gostovao u Splitu. U organizaciji HGD CG iz Kotora, a u sklopu projekta „Bokeljska priča“, zbor sv. Tripuna je 2007. gostovao u Dubrovniku. Prošle godine je Zbor Sv. Mateja u organizaciji HGD CG bio u Padovu za Dan sv. Leopolda Bogdana Mandića. Bilo je za očekivati da članovi oba Zbora dođu u Katedralu i poslušaju svoje kolege sa Hvara, međutim to se nije desilo, već su oba zbora tog dana u isto vrijeme zakazali probe! Komentar je suvišan.

T. Sch.

Demokratski iskorak

Odluka RTVCG da putem TV ekrana omogući prijenos Svete Mise Ponoćnice iz Katedrale - Bazilike svetog Tripuna u Kotoru, a u povodu rimokatoličkog praznika Božića, prva je takova prilika u višedecenijskoj povijesti televizije Crne Gore. Ovaj prijenos zato nijesmo doživjeli kao komunikacijski iskorak, već, prije svega, kao demokratski iskorak, u smislu ostvarivanja prava i sloboda pripadnika manjinskih naroda u Crnoj Gori, u konkretnom slučaju njih 21 972, pretežito pripadnika albanske i hrvatske narodnosti, kulturno-rolski u smislu približavanja vjeroispovjesti i religija, u godini koja je na izmaku a u znaku približavanja različitosti, i kao sredstvo približavanja liturgijskog obreda onima koji, iz bilo kog razloga, nijesu bili u prilici da mu prisustvuju.

Zato sve pohvale RTVCG, posebice uredniku ove emisije gospodinu Bogiću Rakočeviću. Siguran sam da će prijenosi obrednih svečanosti prigodom pravoslavnih, islamskih i rimokatoličkih blagdana doprinijeti boljem upoznavanju različitosti, jer bez toga multikonfesionalnost ne bi imala svoju ulogu i značaj. A konfesija je dio kulture koju baštine pripadnici pravoslavne, islamske, rimokatoličke i drugih vjeroispovjesti u Crnoj Gori.

Neka mi ne bude zamjereno što predlažem da se u cilju sadržajnijeg i cjelovitijeg prijenosa sličnih obreda, na samom početku prijenosa kaže nekoliko rečenica i o kulturnom, istorijskom, umjetničkom, arhitektonskom i kulturnom značaju objekta u kom se služi obred, te, povremenim uključivanjem objasne pojedini djelovi i simbolika samog obreda.

Nadam se da ove primjedbe ne umanjuju značaj prijenosa o kome je bila riječ.

(Ime i adresa poznati redakciji)

Kotorska trilogija

“Ja sam sve ovo saznala po pripovijedanju roditelja pa se kao pisac javljam u trećem licu. Stoga su mi spoznaje kao ljuljačka između vode i zraka, njihove doživljaje zapisujem zapljusnuta njihovim osjećajima, sjećanjima, koja bi posve iščeznula kao što su i oni već odavno, da nema ovih zapisa. Možda se negdje izgubim u nitima jer miješam svoja i njihova sjećanja, ali drhtavom rukom želim svjedočiti postojanje moga prošloga sadržano i u kotorskoj dionici. Tako lebdim nad davnim čarobnim zaljevom u kome je odsanjan jedan san koji je postao i moj”

Priredio:
Dario MUSIĆ

Prvi svjetski rat blizio se kraju, umro je car i kralj Franjo Josip, na prijestolju je car Karlo, Austrougarska monarhija nalazila se na rubu raspada. Velike sile pobjednice odlučile su da će s karte svijeta nestati tri carstva: Austrougarsko, Tursko i Rusko.

Povratak u Kotor ostaje nepoznanica. Kako su Liza i Ivan putovali, gdje su odsjedali, kako su se vratili kući u kojoj više nije bilo gotovo ničega: vojska koja se spustila s planina opustošila je ono namještaja koji je ostao, odnijeli su sve što se moglo odnijeti, samo je ostao jedan crni šešir u prašini na drugom

katu ispod jedinoga kreveta bez posteljine. Taj crni šešir bio je načinjen od tankih vlakana meni nepoznata podrijetla, široka oboda i urešen vrpcom. Dugo sam ga u djetinjstvu čuvala na dnu jedne ladice u ormaru i povremeno stavljala na glavu te se ogledala pred zrcalom. Mirisao je onim čudesnim vonjem starih otmjenih stvari koje nadžive vrijeme rođenja. On je bio jedini podsjetnik na dane mira, obilja i dobra života u Kotoru. Sve je to zauvijek prošlo da se nikada više ne vrati.

Ivan je odrastao, njegovi kolege bili su rasuti svijetom. Neki na frontama, neki otišli pred najezdama. Našao je samo Tonča Homena. Kad zauvijek napusti Kotor, ostat će jedino s njim u vezi, do smrti.

Nevenka Nekić sa ocem, Zagreb 1942.

Obišao je stara mjesta gdje je proteklo sretno djetinjstvo, oprostio se s djetinjstvom, s Kotorom i tugovao. Majka je imala druge brige.

Put prema Zagrebu započeo je udaljavanjem broda od obale. Pred Ivanovim očima nestajala su mala ljupka mjesta bokokotorskoga zaljeva, planine se plavile i konačno se sve zagubilo iza rta Prevlake.

Ostala su sjećanja na palače kapetana, crkve, otočiće i svečanosti koje su nekada činile kalendarium po kome se živjelo. Smiješalo se u duši djetinjstvo u Kotoru i mla-

dost u Skadru, likovi davnih prijatelja i oni noviji iz skadarske gimnazije, rastanak je bio zauvijekan i grlo se stislo. I Lizi su tekle suze, iako nije pokazivala da ju rastanak boli. Ta provela je najljepše godine života u Kotoru. Ona se neće više nikada vratiti u Kotor. Umrijet će u Zagrebu iza Drugoga svjetskoga rata, ali u međuvremenu dogodit će se mnogo toga. Ivan će se još dva puta vratiti u Kotor: 1922. i 1959.

U procjepu između te dvije udaljene godine od svih uzbudljivih i nimalo slučajnih zgoda, izdvojit ću samo jednu koja je vezana za Kotor i ona jutro uz prozor kad Ivan doručkuje, a Tripun ga dvori kiflama i bijelom kavom. Njegova priroda inače vrlo darežljiva i nimalo egoistična, iako je odgojen kao jedinac, bit

će jednoga dana bogato nagrađena za dobra djelca koja je činio.

Tih dječaćkih dana spuštao se u školu i jedan siromašni gorštački dječak, bos ako je toplo vrijeme, i noseći na leđima platnenu vezenu torbu, zastajkivao uz prozor kraj Ivanova stola. Ivan bi odmah pružio kiflu i veliku šalicu bijele kave koju je njegov školski drug iskapio u trenu. Kiflu je putem do škole pojeo uslast, a u školi često dobio i drugu što bi Ivan ponio baš za njega.

Ja više ne znam ime toga dječaka, ali njegovo srce sam upamtila: ono nikada nije zaboravilo darovani krušac i pruženu ruku.

Stjecajem okolnosti, koje nisu tema našega pripovijedanja, Ivanova kći udala se uoči rata i završila na Cetinju. Kad je Italija kapitulirala, nastala je u Cetinju i uopće u Crnoj Gori, velika glad. Nijemci su povješali nekoliko buntovnika za opomenu i strah se pridružio gladi. Pisala je ocu u Zagreb da dođe po nju. I on je pošao. Trebalo je u teškoj i nesigurnoj državi prijeći nekoliko teritorija: njemački, četnički, partizanski i teritorij pod vlašću NDH.

Sa Cetinja je krenuo i ministar S. D. automobilom u koji su se nagurali njih sedmor: četiri člana obitelji S. D., moj otac, sestra i brat.

Sve je nekako išlo do trenutka kad su se našli pred stražama četnika, vojvode toga i toga, negdje u istočnoj Bosni. Četnici su opkolili automobil i pritjerali putnike uza zid. Jedan je odmah najavio da će ih brzo ubiti, a ostali su pretresali automobil i uzimali sve što su našli. Život je visio o koncu. Uzalud je otac pokazivao njemački "ausvajz" i pozivao se na službeni put u kolima donedavnoga ministra. Četnici su bili obrasli u duge brade i kose, opasani redenicima, na glavi su nosili one poznate šubare i kokarde na kojima se križaju mrtvačke kosti. U skupini je putnika bio i moj brat koji je imao trinaest godina i jedan se četnik posebno okomio da će njega s posebnim zadovoljstvom zaklati. Strahota je trajala relativno kratko, ali to su mu bili najdulji trenuci u životu, pripovijedao je otac kasnije. Kad su sve pretresli i uzeli, uključivši i ono iz džepova, jedan se četnik dosjetio da oni ipak moraju pitati vojvodu za sve to- neka ga netko zovne.

Iza te kuće, na čijem zidu su stajali prestrašeni i napol mrtvi uznici, čulo se da netko galami, dopirao je miris pečene ovnovine, vika, pjevanje. I tako ode jedan bradati da dozove vojvodu. Već se činilo da je ovo uistinu kraj života. Počeli su se moliti za

Tata Ivan i majka Julijana 1920.

brzu i bezbolnu smrt. Otac se sjetio da sam ja tek rođena i da me neće više nikada vidjeti, a što će dalje biti s obitelji, tko to zna... Drhtao je brat, sestra je glasno plakala, a obitelj ministra S.D. tiho jaukala.

Kad, eto ide taj vojvoda. Kosa dugačka i smršena, brada do pojasa, noževi za pasom, usta masna od netom pojedene ovčetine. Stane on pred nesretnike, potom se približi i počinje unositi svakom u lice. Svi šute kao zaliveni. Ta on može malim prstom sve njih u trenu osuditi. Drhture i molećivo gledaju u njegove krvave oči, udišu pokorno smrad luka i rakije, a on ide i polako svakoga razgleda, kao jariće na pazaru. Stane konačno i pred moga oca i onda se naglo ukipi, odmakne pa opet primakne tik uz lice. Uzme mu rukama glavu i okrene amo-tamo, da ga dobro ogleda. Konačno hrapavo vikne:

- Majku li ti, jesi li ti to Ivane?!

- Jesam, odgovori drhtavim glasom otac.

- Ma, pazi šta govoriš, onaj Ivan iz Kotora, onaj s kiflama !?

- Jesam, ja sam taj, onaj od šjore Lize.

- Majku ti tvoju, pa šta ne kažeš ovim mojim budalama!

I tu vojvoda raširi ruke i privije na svoja prsa onoga Ivana s kiflama i toplim lončićem bijele kave.

- Budale jedne, marš! Rukne sada na svoje četnike raspojasani vojvoda: Da smjesta vratite sve što ste uzeli! Marš, odma! A ti brate Ivane i svi vi, ajde, pečenje se ladi, rakija se pije!

Sad se situacija toliko promijenila da su svima kleknula koljena od sreće. Morali su sjesti, piti, jesti i smijati se zajedno s bradatina, kojima su do prije nekoliko minuta bili samo plijen za klanje i pljačku. Ali, vojvoda, vojvoda je bio oduševljen! Svima je pričao kako je gladan svako jutro dobio doručak od ovoga tu Ivana, doručak koji nikada neće

zaboraviti! On gorštačka sirotinja svaki dan jede kifle, ej!! Čujete li, kifle!!! Povremeno bi grlio Ivana i raspitivao se za njegov život, usput psujući lažljive i prevrtljive Talijane, nevjerne Nijemce, podle partizane, lukave Srbe koji bi uzeli Crnu Goru pod svoje. A on, on, vojvoda, i tu bi se udario šakama po prsima, on želi slobodnu Crnu Goru!

Tako u čudesnoj i nestvarnoj atmosferi provedu dio noći, utvrde da se vojvoda i Ivan nisu vidjeli dvadeset i devet godina, a vojvoda se divio svome sjećanju i kako je odmah prepoznao svoga Ivana. Ivan ga nije ni mogao prepoznati - ta brada i kosa posve su pokrivala ljudsko biće.

Pošlo se i na spavanje u tu kuću gdje je zaudaralo na neoprana tjelesa i zube, rakiju i ovčetinu, luk, znoj. Vojvoda je Ivana smjestio odmah pokraj sebe i još pripovijedao, dugo u noć dok ga nije savladao san. Ivan je dremuckao, ali posve zaspati nije mogao. Kraj sebe je zagrlio sina, dječaka koji je zapeo onom bradonji za oko, i nije mogao posve vjerovati da će sve ovo završiti tako dobro.

No, jutrom se pokazalo da je vojvoda čovjek od riječi: dade im hrane, pića, napiše neku potvrdu za prolaz kroz četnički teritorij, samo ju moraju skrivati u NDH !! Dade i pratnju dijelom puta pa se onda uze ljubiti onako sve uzduž i poprijeko sa svima, a kćerku Ivanovu samo uze za ruku i pohvali njenu ljepotu.

Kad su konačno ostali sami pošto se pratnja vratila na poziciju k vojvodi, tek tada se moglo slobodno razgovarati i istresti sve strahove i sreću što su spasili živote. Ivan se kroz maglu sjećao toga dječaka kojem je i ime jedva upamtio, ali onih jutara s doručkom i darivanja dobro se sjećao. Možda nije bio svjestan koliko dobro djelo čini, ali uživao je nešto davati, kao što je to činio uvijek u životu. Ostatak puta kroz nemirnu i krvavu Bosnu, dolazak u Zagreb i nastavak života ne ulazi u našu pripovijest o Kotoru.

Noći su u ratu bremenite snovima i predosjećajima strahota. Neće proći ni godina dana, bit će ubijen Ivanov stariji sin, student geodezije, bez ikakve svoje krivice. To će ostati u obitelji najtragičniji događaj i osjećaj koji prekriva sve ostale iz toga strašnog vremena. Ali ni to ne ulazi u našu pripovijest o Kotoru. Postoje u ljudskom životu raskrižja koja čovjek ne može spoznati. Tek poslije govori se: to je bilo prije njegove smrti, ili poslije. Pustoš u dušama roditelja ostaje zauvijek, a svijeće godinama gore ne samo toga smrtnoga dana.

Povratak u Itaku

Poslije ženidbe s mojom majkom Julijanom 1920. godine u Đakovu, nije Ivan mogao odmah ostvariti svoj san da posjeti Kotor. Trebale su proći dvije godine da se takozvano bračno putovanje pretvori u javu.

Vlakom i brodom doputovali su čak iz Petrovaradina u Kotor. Bio je proljetni ekvinocij, ili kako se to lijepo kaže hrvatskim jezikom ravnodnevica, prvi dan proljeća 21. ili 22. ožujka. Od ta dva dana jedan je bio, jer se pamtio i prepričavao neki strašni brodolomu nalik užas. Naime, oluja je zahvatila brod između Dubrovnika i Kotora. Valovi su bili golemi, tutnjilo nebo, lijevala kiša, ljuljao se brod, a putnici nenavikli mornarskom životu, ležali i povraćali, neki se plašili najgorega – potonuća. Među tima bila je i moja majka koja nije znala plivati. Otac ju je tješio, ali uzalud. Dobila je neku groznicu straha i nije se oporavila ni kad su ipak sretno pristigli u Kotor. Cijelim putem molila se Bogu i zaklinjala da više nikada ne će putovati brodom. Otac je imao nekog iskustva i posebnu ljubav za more pa se nekako nije ni bojao. Kad se konačno iskrcaše, ona nije mogla ni hodati. Klecala su joj koljena i vrtjelo u glavi. U nekoj turobnoj neraspoloženosti provela je tih nekoliko dana u Kotoru koji je već drugoga dana osvanuo okupan suncem.

Odsjeli su kod oćevoga školskoga prijatelja iz davnih dana osnovne škole - Tonća Homena. Kako su proveli te dane, ne znamo. Ostalo je malo podataka, sjećanja su zaboravljena, a fotografije su nažalost izgorjele u Drugom svjetskom ratu. Samo mogu izmaštati – bili su mladi, lijepi, zdravi, puni snova - on se vratio nakratko u svoju dragu Itaku, pronalazio zakutke i drage uspomene bile su dovoljne da mu ispune dane. On i Tonći Homen šetali su i veslali, plovili dragama i obilazili mjesta ubilježena u geografiju srca - Prčanj, Muo, Perast, Gospa od Škrpjela, uvale pune tišine i ljepote.

Sjećali su se nestašluka iz djetinjstva koje se tako brzo udaljilo. Između njih ležalo je vrijeme rata i udaljenost koju oni nikada više neće moći prebroditi. Sve je pretvoreno u jeku glasova što se odbijaju od kamenih zidova začaranoga grada, tonu u zalazu sunca koje brzo nestaje iza visokih planina pozlativši prije toga tornjeve Svetoga Tripuna.

Vratio se s toga putovanja na sjever, u Petrovaradin, ali Dunav je bio slaba nadoknada za završeni san o gradu na rubu mora. Rezonanca glasova i valova dugo je udarala u nutrini njegova bića. Nije imao nikoga s kim bi to podijelio. Sobom je donio sliku kakve su nekad po "tinelima" držale obitelji u našim južnim krajevima: more, otoci, zalaz sunca i jedrenjak koji plovi na zapad. Stajala je slika na zidu primaće sobe sve do požara u Drugom ratu, uokvirena u tamnu pozlatu raskošnoga pseudobaroknoga sjaja, naslikana na tankom platnu i prelakirana. Nije imala vrijednosti, bila je kopija, ali njena se tema nikada nije izbrisala iz sjećanja dječaka i čovjeka. Ona je bila alegorija svih četrnaest godina njegova djetinjstva, sadržavala je bajku, simbol koji ga je vezivao uz daleke krajeve snovitoga zaljeva. Stoga je pod starije dane čeznuo da samo još jednom uspije posjetiti svoj Kotor.

Na izmaku pedesetih godina živjeli smo u Karlovcu. Magloviti i turobni dani u Karlovcu i predosjećaj relativno bliskoga kraja života, gonili su Ivana da nekako pokuša uštedjeti od bijedne mirovine za put u Kotor. Za nas dvoje. Moja mladost, mojih osamnaest godina i znatiželja da prvi puta vidim taj magični grad koji je obilježio njegov život, bili su dodatni poticaj. Naši su razgovori bili ozbiljni i oduvijek starmali.

Moji roditelji imali su me kasno, kad su prevalili četrdesetu godinu života pa se nisam igrala s bratom i sestrom. Oni su otišli svojim putevima, odrasli i zaokupljeni vlastitim sudbinama, a nas smo troje ostali kao pokisle ptice na grani, suženoga radijusa kretanja zbog oskudice, uvijek u nekoj brizi za nesigurno sutra. Mislim danas da nisam požurila dovoljno voljeti sve te dane i da je on, Ivan, otišao prebrzo, ostavivši iza sebe malo stvari: nešto odjeće, knjige na etažeru, starinsku tintarnicu koju i danas imam na svom pisaćem stolu, s dvije kutijice od bakelita u kojima je bila plava i crvena tinta, a pred njima ležište za pero i držalo... (On je govorio - štilo i pero). To nasljedstvo kao da je odredilo moj život, uputilo me na pisanje i knjigu kao najvažniji izvor i uvir moga bića. Razgovarali smo uvijek nešto ozbiljno. Možda zbog razlike u godinama, možda zbog neke potištenosti koja se osjećala u zraku, sjećanja na pokojnoga brata koji je izgubio život u dvadeset i drugoj godini.

Kako je sve izgorjelo u bombardiranju, knjige

Otac Ivan Jaklin 1918.

koje su do mene dopirale u ranom djetinjstvu bile su neprikladne za moj uzrast: "Mati" Maksima Gorkog, pjesme Giacoma Leopardija, filozofski spisi raznih autora koje nisam mogla razumjeti. Otac je to nabavljao kako je znao i mogao.

Nakon izгона iz Zagreba završili smo u poslijeratnom dobu, meni se činilo na rubu svijeta, na velikom meandru Dunava u Batinoj, u osami močvare, rijeke i udaljenoga sela.

Kasnije, nakon mnogih selidaba, život se nastavio u Karlovcu. Nestašice i sustanarstva silno su tištile Ivana i našu malu tročlanu obitelj. To nije tema ovoga sjećanja, nego samo onaj dio, kad su se u potpunoj tišini osipala njegova sjećanja na Kotor. Bila je to bol tako neporočno čista kao iz Vergilijevih sjećanja u Tomima, kad se daleko od svoga Rima, u progonstvu s nostalgijom prisjećao ljepote i raskoši grada.

Nešto od uštede dobivene radom u gradskom muzeju, nešto od posudbe, sabrao se novac da nas dvoje posjetimo Kotor. Bila je godina 1959.

Trebalo je prirediti garderobu. Otac je dao popraviti svoj "redengot" kojeg je nosio od kad pamtim njegov lik. Kupljene su nove hlače i košulja kratkih rukava. Dao je kemijski očistiti šešir. Ja sam imala nešto novca od davanja instrukcija matematike i fizike pa sam nabavila kupaći kostim, bijelu suknju i crvenu bluzu. Kosu sam prvi puta odrezala, a najveće veselje bile su "krem" sandale nabavljene na "buvljaku". Kovčezi su bili mali, smeđi, od jačega kartona, kako je to tada bilo moguće. Mama je ostala doma. Mahala nam je s prozora dok smo odlazili u pravcu željezničkoga kolodvora. Vikala je po običaju: Čuvajte se! Ako je more burno, nemojte ući na brod!

(nastavlja se)

KOTORSKE BOTUNADE

Bakalaj

Piše:

Vlasta MANDIĆ

Mare: Fala dragome Bogu, evo i ove godine dočekujemo Božić i Novu godinu. Oče naš koji jesi na nebesima, sveti se ime tvoje, neka bude kraljevstvo tvoje...

Boženka: Majko, svake godine istu priču pričaš. Već ti je devedeseta, a zdrava si kao cekin. Dobro jedeš, brza si na noge, a i šufit ti dobro fatiga. Ne zaboravljaš! Još bi se ti i udala.

Mare: Muči mala, ne griješi Boga, ne rugaj se sa starima. I da znaš, ne prekidaj me kada molim Oče naš. Ako ga ja ne izmolim, neće niko drugi od svih vas. A kada je nevolja svi zovete Boga u pomoć. Čak i ovi komunisti, kada pripadne nevolja, zovu ga u pomoć.

Boženka: Majko, što to govoriš. Je li tebi jasno koja su vremena? Nemoj vikati, može te neko čuti! Dobro znaš da nismo više sami u našoj kući.

Mare: Kako da ne znam. Sve ja znam i pamtim. Koliko me samo jada ubilo i koliko sam ratova pasala. Fala Bogu i sv. Tripunu da sam i ovaj zadnji svjetski rat, da se prekrstim, prebrodila. Njemci, Talijani, pa sada ovi naši. Što je ovo? Onomad su slomili kip od Bizantija i bacili ga u more. A i oni kameni portal poviše glavnih vrata. Dabogda im ruke otpale. Nema više procesije, hapse popove, iseljavaju famelje iz svojih kuća, za Boga miloga. Sve će nas pokora snaći. Što zboriš Božice moja, ne čujem te dobro.

Boženka: Majko, nećeš biti mirna dok neko od nas ne svrši u karaklak. Od tvoga la-

javog jezika će neko stradati.

Mare: Mi smo već stradali. Što su nam učinili od ove naše lijepe kuće. Koliko su nam ih uvalili?

Boženka: Četri famelje, majko.

Mare: Četri!? A će taj svijet pišati, kada imamo samo jedan kondut. Će će oprati šporko kulo? Dizgracijati, vagabundi!

Boženka: Mato, brzo zatvaraj prozore i škura. Mati mi je porebambila.

Mare: U pamet sam ja, jadni ne bili, ali me uvalila rabja. Samo kad se sjetim: Od mojeg Pava Ćede je plovio na jedrenjake. Ragatao je od jutra do sutra su malo spize - mrvicu ribe slane i beškota - po svim fortunallima, da zaradi fitorine. Pa šparaj da skupi malo blaga i kada je došao poslije četiri godine se oženio i kupio je malu oštariju, pa malo po malo, malo po malo dozidao pijan. Kada je moj Pavo stasao opet malo po malo, pa dodao još jedan pijan. I taman kada smo mislili da smo na svoje i da imamo, oćeš kako nećeš. Došli partizani i rekli što je tvoje to je i moje, kuku meni i tebi Pavo.

Boženka: Majko, što nam činiš, muči više. Navućeš nam doušnike na vrat.

Mare: ...budi tvoja volja kako na nebu tako i na zemlji, kruh naš...

Boženka: E, tako je bolje završi Oče naš.

Mare: Sada mi reci koje su to famelje arivale u našu kuću.

Boženka: U prizemlje ti je poreski inspektor iz Danilovgrada sa ženom i četvoro djece. Na spratu ti je famelja udbaša sa Cetinja sa

četiri člana, a na II. sprat pored nas ti je glumac, mladić iz Srbije. Dosta su fini ljudi, a lijepo da imaju djece pa će se igrati sa našom.

Mare: Opet te pitam Će će činjet nuždu, kada nemaju kondut, a toliki narod.

Boženka: Svako jutro u zoru nose siće u more.

Mare: Pametno, sve surgaj u more.

Tras... bum... bakalaj... o u, ... trasumido i sa krtolom... ne e dok sam ja i e... o u gospe mi tras..

Boženka: Vidi se da je Badnji dan blizu. Opet ista štorija kod našega fetivoga prežidenta od komiteta.

Mare: Ne da se Kate Korčulanka, a ne popušta ni naš Škaljarin Krsto. Neko dolazi.

Dordeta: Bon Ćorno karisimi. U naša grad stalno mirakuli i spektakuli. Našla sam u vaš portun dobar komad od bakalaj. To bacila fuori sinjor Krsto. Ja ga videla. Perke, on ne voli bakalaj? Možda njemu smeta vonj od bakalaj. Mama mia, ke budala. Kako ja volim bakalaj, ke bel profumo, ke morbideca.

Boženka: Sinjora Dordeta, samo ste mi vi trebali jutros. Ne znam što ću prije od rabote. Eno vam moja Mare u saloto, pošla je na uviđaj kod naše Kate.

Mare: Brzo Dordeta! Primakni se. Možeš sve čuti i videti kroz škuretu.

Dordeta: Mama mia, je li to moguće?

KATE: Krsto, ne bila ti ja više žena ako ne spremim bakalaj za Badnje večje. Ako ne mogu poč u crikvu poslušati ću te. Bog je ionako svuda okolo nas pa ću ga doma moliti da

nam oporosti grijehe. Ali, da neću parićat bakalaj za Badnje veče to se grdno varaš. O tome si morao misliti prije nego li si me oženio. Onda si mislio samo na jednu stvar?!

KRSTO: Ženo, znaš li da večeras imamo sjednicu sa jednom jedinom tačkom dnevnog reda i to: Badnje veče i bakalaj. Svi će se lako odreći bakalaja jer su im žene komunisti. Oni će udarit na bum-bare ili na kaštradinu sa zeljem. Samo ću ja imati problem i to zbog tebe. Svi su manje - više raskrstili sa tim retrogradnim elementima prošlosti. Sada je novo vrijeme socijalne i svake druge jednakosti, novo komunističko doba iskovano u ratu. Dole buržoazija!

KATE: Svi ti tvoji drugovi će jedno pričat na sjednici ali kada pođu na selo kod rodbine svaki će, per la finta, ko da nisu njihova posla, sjesti za trpezu. Pa po redu: supa na vodu od bakalaja sa orizom, pa bakalaj umido, pa sa kr-tolom a la brodet, pa prigan-ice...

KRSTO: Dosta, đavolja ženo! Već mi ide voda na usta. Isto me nećeš navući na tanki led. Nema odstupanja od direktive! Mjenjat ćemo retrogradne navike, sve ćemo staviti pod livijo. Napred u svijetliju budućnost. Smrt fažizmu- sloboda narodu!

KATE: Ma, đe sam ja intrala na ovakvoga matuna. Ne vidiš dalje od nosa. Nikad ne možemo biti svi jednaki jer nas ni Bog nije takve stvorio, ni majka rodila. Neko se rodio pametan, neko glup, jedan visok, a drugi bašet, neko kapac da zaradi, a neko kapac da uništi sve što je čovjek stvarao vjekovima.

KRSTO: Vidi se da piješ kafu kod babe Mare, to je njena škola, ha! Htjela bi se šepuriti po svojem palacu, a drugi nemaju đe leć. Nema toga više, to je završeno. Da te više nisam vidio kod te buržujske familije. Kada se vratim sa

sjednice svu ću kuću pregledati da nisi ilegalno unjela još koji bakalaj. Nema bakalaja, majku ti tvoju dalmatinsku, ni da zamiriše. Pozdravi babu Maru. Neka skрати jezik!

KATE: Baba Mare, jeste li čuli ovoga moga sivonju. Skužajte za sve ovo što je vama uputio. On vam je sav na prvi bot. Ubit, zaklat, a poslije je kalma bonaca, skoro da ti jede iz ruke.

Mare: Navikla sam ja i od ovih mojih. Nemoj se ti sekirati. A ako ćemo pravo i nije mu ni lako, na velike je muke. On se podigo na bakalaj i priganice uz dobru čašu crnoga vina. Moj pokonji Pavo je znao kupovat vino kod njegovoga oca. Svaki put bi mi njegova mater poslala balicu petrusina i luka česna za bakalaj. Sada mu je druga pamet, a drob ostao isti. Đavolji ti je to drob, osjeti kada je ura od bakalaja.

Dordeta: Ti Kate, budi pametna. Evo, ja našla jedan bakalaj u portun. Ne znam čiji je. Možda je tvoj?

KATE: Jes, jes, jedna to je moj. Ima oko kilo i po i špag na repu, vezan u fjak. Onaj moj bijesni ludan ga je bacio kroz prozor. Kao da je vidio fašistu, a ne jedan šesan bakalaj. Dobro da nije koga lupio po glavi. Jedva sam ga i našla. Stigli su iz Konavala zajedno sa bačvama vina. Zahvaljujući gospodar Baldu dobila sam jedan, onako ispod banka.

Boženka: Teško je danas i doć do bakalara. Ja ga nisam mogla ni kupit.

Dordeta: E, pa kara Kate. Pensam, pensam i mislim da ti dam jedan ideja. Kada je već tu kod baba Mare, neka se tu i parića. Tako je i Bog htio, božja volja!

KATE: Vidi se da ste Talijanica, žena od svijeta.

Dordeta: To se zove, kara mia, diplomatija. Ako ne može s jedna strana, ti ides sa druga strana, pa opet ti došla na bakalaj. Mi žene lukavija, očeš

reći pametnija.

Boženka: Od moje Mare nema bolje meštrice za parićat bakalaj.

Mare: Dajte mi taj bakalaj. Ti Bože, donesi mistilić i napuni ga sa vodom da pokišamo bakalaj. Neka Mato donese onu manju macolu da ga, prije, dobro izbatimo. Ostao nam je samo jedan dan do Badnjeg dana.

Dordeta: Idem ja kući da donesem petrusimela i luka česan.

Mare: Baš ćeš mi se potrošit.

Dordeta: Ko je dala ideja, ha!

Mare: Ajde, ajde. Kate, onomad ti je onaj bašeti Baranin donio demižanu maslinovoga ulja. Dodaj jednu litru.

KATE: Od vas se baš ništa ne može sakrit. Sve za bakalaj! Dobro ga natoćajte!

Mare: Ovo ti je pravo bratstvo i jednistvo. Altroke komunistam! Ovdje nema direktive, sve ide dobro podmazano u susret velikom prazniku i dobrom zalogaju. Ke apa od bakalaja!

KRSTO: Kate, otvori mi vrata. Zaboravio sam ključ od portele.

KATE: Evo odma, srce moje. Ajde ulazi. Jesi li se umorio?

KRSTO: Pet ura je trajala sjednica. Sve je pod kontrolom.

KATE: I kod nas je sve pod kontrolom.

KRSTO: Miriše kaštradinu. Tako te volim! A, a što ja to vidim?

KATE: Lijepo vidiš. Na moj pjat je bakalaj umido. Mučenik, morao se spremati u ilegali. Kuća ti miriše na kaštradinu. Ti jedi kaštradinu, a ja ću bakalaj. Pored vonja od kaštradine ni najbolji doušnik sa dugim nosom ne može reć da se kod nas kuvao bakalaj. Ajde moj Krsto, prijatno! Svako po svojoj direktivi!

Sretni Božić i Nova 2011. godina od Mare, Kate, Krsta, Dordete, Boženke i svih ostalih! Živjeli!

Piše:

Tripo SCHUBERT

Hrvatski dom u Kotoru

17/ 18.11.2010. na osnovi razgovora u MVPEI u Zagrebu sa državnim tajnikom Davorom Božinovićem, stručna ekipa Ureda za nekretnine doputovala je u Kotor i u razgovoru sa Generalnim konzulom RH Božom Vodopijom i predstavnicima našeg Društva upoznali se sa situacijom oko palače Doma pomoraca, koja je u vlasništvu Republike Hrvatske. Nakon razgovora u Zavodu za zaštitu spomenika kulture, dogovoreno je da se pripremi prijedlog adaptacije zgrade i u ovisnosti od raspoloživih sredstava otpočne sa sanacijom, vodeći računa da se u njoj smjesti i Hrvatski dom.

Dan Općine Kotor

20.11. 2010. u okviru proslave Dana općine Kotor Hrvatsko građansko društvo Crne Gore organiziralo je izložbu Retrospektiva pozorišne scenografije 1964. do 2010, koja obilježava 50 godina umjetničkog rada slikara scenografa prof. Mija Adžića.

Nagrada V.A. Cattaro

21.11. 2010. pozvani smo na svečanu Sjednici Skupštine Općine Kotor, kao Društvo koje godinama prezentira kulturnu baštinu Boke kotorske, koje je prije dvije godine dobilo nagradu „21. novembar“. Na svečanoj sjednici ove je godine nagrada „21. novembar“ uručena Vaterpolo Akademiji Cattaro za izuzetne sportske rezultate u protekloj godini. Vaterpolo Akademija Cattaro je formirana u veljači 2008. godine kao sportska organizacija, sa ciljem unapređenja vaterpolo sporta u Kotoru, te okupljanja mladih u tu svrhu. Osim kategorija za dječake, Akademija posjeduje i žensku ekip, prvu i jedinu u Crnoj Gori, koja je u protekloj godini postala prvak Crne Gore i stekla je pravo takmičenja u Euro ligi. Sa svim ovim uzrastima rade najstručniji treneri, osvajači medalja na Olimpijadama i Svjetskim prvenstvima (Pavle, Slobo, Mirko i Željko Vičević i Veljko Uskoković) i u radu se koriste najsavremenija sredstva, uz maksimalne

uslove za razvoj djece i vaterpola, kako na nivou grada Kotora, tako i šire zajednice. Prva ekipa se uspješno takmičila u KUP-u i Prvenstvu Crne Gore, a od 2009. godine se takmiči i u Jadranskoj ligi. Najveći uspjeh je postigla u Euro takmičenju, gdje je osvojila KUP LEN. Na osnovu ovog uspjeha stekla je pravo odigravanja utakmice sa aktualnim pobjednikom u Ligi šampiona, ekipom Pro Recco iz Italije. Ovim uspjehom vaterpolo akademije Cattaro, a prije godinu dana i VK Primorca, koji je osvojio SUPER KUP, ne može se pohvaliti nijedan grad na vaterpolo mapi svijeta. Grad Kotor je u periodu siječanj-svibanj imao pobjednika u oba europska takmičenja.

Bogatstvo različitosti

23.11. 2010. pod sloganom Bogatstvo različitosti održani su Dani kulture manjina Crne Gore. Organizator ove manifestacije, Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina, unio je ove godine određene novine u načinu predstavljanja manjina, što je dalo poseban ton. Pozvani smo prisustvovati otvaranju u Podgorici u Crnogorskom narodnom pozorištu, uz prisutnost premjera Mila Đukanovića i drugih visokih državnih funkcionera i predstavnika diplomatskog kora. Nakon toga u pojedinim gradovima Crne Gore predstavljale su se manjine svojim specifičnim programima. Hrvatska manjina se predstavila u Bijelom Polju, a Bošnjačka u Kotoru, na kojoj je su prisustvovali i predstavnici našeg Društva.

IPA projekti

23.11. 2010. u tehničkom sekretarijatu u Kotoru održane su konsultacije sa onim subjektima koji su aplicirali projekte prekogranične suradnje u prvom pozivu, a njihovi projekti nisu podržani zbog nedovoljno odobrenih sredstava. Konsultacije je obavila ekspert Europske Unije, gospođa Emina Pašić, a cilj razgovora je bio poboljšati obradu projekta i izbjegnuti neke nedostatke, kako bi u drugom pozivu projekt mogao biti financijski podržan. Naš projekt je visoko ocijenjen, i obzirom na njegovu atraktivnost, treba ga ponovo kandidirati.

“Lijepom našom” na proljeće u Boki

25. 11. 2010. Lijepom našom” snimati će se na proljeće 2011. u Boki, najavio je urednik tog glazbeno-scenskog spektakla Branko Uvodić na snimanju u Metkoviću. Povod je jubilej Hrvatskog građanskog društva Crne Gore, koje 2011. slavi 10 godina postojanja. Projekt “Lijepom našom” obišao je veći dio svijeta, gostujući u Australiji, Kanadi i gotovo cijeloj Europi na mjestima gdje žive i rade Hrvati izvan domicilne države. Predstavnici Hrvatskog građanskog društva Crne Gore: tajnik Tripo Schubert, predsjednica podružnice HGDCG Tivat Ljerka Sindik, povjerenik HGDCG za Hrvatsku Krunoslav Težak i urednica Hrvatskog glasnika Tamara Popović bili su gosti u Metkoviću u Gradskoj sportskoj dvorani koja je bila pretijesna da primi sve koji su htjeli biti dio snimanja emisije HRT-a Lijepom našom. U organizaciji našeg društva, nastupila je klapa Moderato cantabile. Izvođače i publiku pozdravili su gradonačelnik Metkovića Stipo Gabrić Jambo i župan Dubrovačko-neretvanski Nikola Dobroslavić.

Forum manjina

26.11. 2010. Hrvatska matica iseljenika organizirala je 26. studenog u Zagrebu 16. Forum hrvatskih manjina na temu “Mediji hrvatskih manjinskih zajednica i mogućnosti otvaranja novih komunikacijskih kanala”. Sudjelovali su predstavnici hrvatskih manjina i glavni urednici službenih manjinskih glasila iz Austrije, Crne Gore, Češke, Italije, Mađarske, Makedonije, Rumunjske, Slovačke, Slovenije i Srbije. Delegaciju iz Crne Gore činili su: predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća Miroslav Franović, urednik Radio DUX-a Miroslav Marušić i urednica Hrvatskog glasnika Tamara Popović. U radu skupa sudjelovali su pomoćnik savjetnika Predsjednika za unutarnju politiku dr. sc. Vladimir Lončarevic, načelnik Samostalne službe za Hrvate u inozemstvu i kulturu MVPEI Petar Barišić, diplomatski predstavnici te urednici i publicisti hrvatskih javnih medija HRT, HINE, IKA-e, Agencije za elektroničke medije i dnevnih listova. Moderator skupa bila je prof. Vesna Kukavica, rukovoditeljica Odjela za

nakladništvo, u suradnji s rukovoditeljicom Odsjeka za hrvatske nacionalne manjine Marijom Hećimović. Ravnateljica HMI Katarina Fuček kazala je kako je Strategija o odnosima RH s Hrvatima izvan Hrvatske u završnoj fazi. Forum je zaključen usvajanjem zaključaka u kojima se daje potpora Prijedlogu strategije. Sudionici Foruma podržavaju otvaranja novih komunikacijskih kanala te razvijanje korištenja svih oblika medijskog komuniciranja, što će posebice biti olakšano skorim pristupanjem Republike Hrvatske u Europsku uniju.

Jubilarna godina

29.11. 2010. u prostorijama HGD CG u Kotoru održan je sastanak organizacionog Odbora za proslavu Jubileja HGD CG 2011. Dogovoreno je održavanje različitih manifestacija od veljače pa do kraja godine. Svečana sjednica bi se održala 18. lipnja u hotelu Splendid u Bečićima. Za kraj godine je predviđena promocija monografije Društva sa prikazivanjem filma o radu Društva.

100 godina splitske kinematografije

30.11. 2010. u organizaciji HGD CG, podružnica Tivat, a u povodu obilježavanja Dana Općine, u Galeriji ljetnjikovca Buća održana je premijerna projekcija dokumentarnog filma “100 godina splitske kinematografije”. Nazočne koji su usprkos veoma lošem vremenu, izrazili interes za sadržaj nadasve interesantnog ostvarenja u režiji Bogdana Žižića, pozdravio je podpredsjednik Općine Ilija Janović. U kratkoj uvodnoj besjedi povodom projekcije, profesor Neven Staničić prisjetio se prvih projekcija filmova u Tivtu uopće, upućujući ujedno na one djelove dokumentarca koji nedvosmisleno objedinjuju; kako zajedničku povijesnu pozornicu i dešavanja, tako i interesovanja ljudi središnje i južne Dalmacije. Ne bez emocija to se potvrdilo i u razgovorima, nakon projekcije. HGDCG je u posjedu ovoga filma zahvaljujući Branki Bezić Filipović, voditeljici HMI Split.

Zbirka pjesama “Bokeljka”

4.12. 2010. promovirana je u Tivtu zbirka pjesama Bokeljka Andrije Petkovića. Na-

zočne je u ime izdavača Hrvatskog građanskog društva Crne Gore pozdravio predsjednik prim.dr Ivan Ilić. Petković je pročitao dijelove recenzije čuvenog pjesnika, Istranina Milana Rakovca: "Andrija Petković naprosto je nastajajući poet, čista je ta njegova lira, leut, mandolina što romoni uzdasima onoj - iza - škura. A pjesmarica nas održala, i u njoj pjesma, i zato ove „pjesni ljuvene“ Andrije Petkovića posložene u pjesmaricu i zvone onim nedužnim zvonom čistog srca kojega se „ljubeznjivi“ ne straše, nego razvihore stijeg duha i daha svoga kao da je vrhunaravna bandira, a ona to i jest. Petković piše svoj neopetrarkizam nesputano i umješno... Otpravio sam se malo dalko, e da bih uveo priču u potonje pjesničko ime majušne i ponosite hrvatske bokeške enklave. S razlogom, Andrija Petković poštuje i slijedi ljepopis, mjeru i metar i rimu i ritam te krasnoslovne jadranske hrvatske pjesmotvorne tradicije, što držim osobitim naglaskom njegove poezije."

Homagge Antunu Homenu

9.12. 2010. u organizaciji Muzičke škole za osnovno i srednje obrazovanje Vida Matjan održan je homagge velikom glazbeniku Antunu Homenu. O njegovom životnom putu govorila je direktorica škole **Marina Dulović**. "Antun Homen rodio se u Kotoru 7. kolovoza 1906. u obitelji u kojoj je do današnjih dana već pet generacija neprekidno prisutna urarska i glazbena profesija. U takvoj umjetničkoj obitelji gdje su sva tri strica bili aktivni glazbenici u raznim kotorskim orkestrima nije ni čudo kako se mladi Tonči, kako su ga zvali, tako rano opredijelio za poziv glazbenika. Antun Homen je bio svestrani entuzijast, čovjek široke radne energije, odličan organizator posvećen svom poslu", kazala je, među ostalim, Marina Dulović. Ispred KUD Nikola Đurković pozdravio je **Andrija Saulačić**, predsjednik, koji je poklonio sliku katedrale sv. Tripuna Tončevom sinu, **Miru Homenu**. U programu su sudjelovali dječji zbor i zbor Muzičke škole, ženska klapa Moderato cantabile i članovi obitelji **Bruna i Ljubinka Homena**, interpretirajući glazbena dijela Tonča Homena. O Antunu Homenu izdavačka redakcija HGD CG je pisala u Bokeškom ljetopisu br 2-

3/2007, pod naslovom „Glazbeni život 20. stoljeća“. Antun Homen, pored **Jerolima Fiorella, Tripa Tomasa, Iva Brkanovića, Antuna Kopitovića i Vide Matjan**, ima neprijepornih zasluga za povijest Kotora i šire, kao i za hrvatsku glazbenu prošlost u cjelini.

Božićni koncerti

10/ 11/ 12. 12. 2010. Hrvatsko građansko društvo Crne Gore -Podružnice Kotor i Bar u suradnji sa Hrvatskom maticom iseljenika - Podružnica Split organizirali su Božićne koncerte Župnog zbora Sv.Reparate iz Starog grada na Hvaru u Kotoru - Katedrali Sv. Tripuna, Baru - dvorani Muzičke škole i na Prčanju - u Bogorodičinom hramu.

Svečana konferencija

13. 12. 2010. U hotelu Queen of Montenegro u Bečićima održana je Svečana konferencija u povodu dodjele bespovratnih sredstava izabranim projektnim prijedlozima koji su podnijeti u okviru prvog Javnog poziva u okviru IPA prekograničnog programa Hrvatska -Crna Gora 2007-2013. Na poziv Ministarstva za europske integracije Crne Gore i Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva Republike Hrvatske nazočan je bio predstavnik Hrvatskog građanskog društva Crne Gore Tripo Schubert. Naš projekt je bio u konkurenciji 9 visokorangiranih projekata. Krajem siječnja 2011. godine će se objaviti drugi javni Poziv, kada ćemo ponovo aplicirati sa partnerima iz Dubrovačko- neretvanske županije. Na konferenciji su govorili ministar za europske integracije Crne Gore prof. dr Gordana Đurović, šef delegacije EU u Crnoj Gori Leopold Maurer, šef Uprave za integrirani regionalni razvoj u Ministarstvu regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva Republike Hrvatske Ivo Žinić i sekretar Agencije za regionalni razvoj Republike Hrvatske Stella Arneri. Sudjelovao je i Dubrovačko-neretvanski župan Nikola Dobroslavić, ravnateljica Regionalne razvojne agencije DUNEA Melanija Milić i generalni konzul RH u Kotoru Božo Vodopija.

Poništiti odluku Fonda

14. 12. 2010. U dopisu upućenom Skupš-

tini Crne Gore i Ministarstvu manjina Crne Gore Hrvatsko građansko društvo Crne Gore zatražilo je da se pokrene postupak kojim bi se poništila odluka UO Fonda za manjine. (opširnije str. 4)

Ilić na prijemu Maurera

15. 12. 2010. Predsjednik Hrvatskog građanskog društva Crne Gore prim. dr Ivan Ilić nazočio je svečanom prijemu u hotelu Crna Gora u Podgorici, na poziv šefa Delegacije Europske unije u Crnoj Gori Leopolda Maurera. Prijemu, organiziranom u povodu završetka 2010. godine, nazočili su predstavnici diplomatskog kora, Vlade, političkog, privrednog i civilnog sektora, kao i suradnici na projektima koje financira EU.

Koktel HGK

16. 12. 2010. Hrvatska gospodarska komora - predstavništvo u Crnoj Gori organizirala je koktel u povodu predstojećih božićnih i novogodišnjih praznika, na kojemu su nazočili i predstavnici našeg društva.

Božićni domjenak u Podgorici

18. 12. 2010. u Katoličkoj crkvi u Podgorici održana je Misa mira, nakon koje je, u organizaciji HGDCG Podružnice Podgorica upriličen već tradicionalni domjenak u povodu predstojećih blagdana. Dobrodošlicu i čestitke nazočnima uputila je predsjednica Podružnice Svjetlana Zeković. Druženju članova Podružnice nazočio je i veleposlanik Republike Hrvatske u Crnoj Gori Petar Turčinović. Ova skromna svečanost je bila prigoda da se porazgovara o radu i aktivnostima Podružnice u narednom periodu.

Prijem kod ministra Mićunovića

21. 12. 2010. Ministar kulture Crne Gore Branimir Mićunović primio je u svom uredu delegaciju Hrvatskog građanskog društva Crne Gore koju su činili: tajnik Tripo Schubert, počasni član Igor Žuvela i urednica Hrvatskog glasnika Tamara Popović. Razgovarano je o planovima i projektima za 2011. godinu, u kojoj HGDCG slavi jubilej 10 godina postojanja. U zahvalnost ministru za dugogodišnju potporu našim aktivnostima i

u povodu preseljenja Ministarstva kulture na Cetinje uručeni su prigodni pokloni.

Prijem kod župana Dobroslavića

22. 12. 2010. Delegacija Hrvatskog građanskog društva Crne Gore nazočila je tradicionalnom domjenku u povodu božićnih blagdana, u Gradskoj kavani u Dubrovniku, na poziv župana Dubrovačko-neretvanskog Nikole Dobroslavića. Župan Dobroslavić primio je uoči domjenka u svom uredu dele-

gaciju koju su činili: tajnik HGDCG Tripo Schubert, povjerenik za Republiku Hrvatsku Krunoslav Težak, počasni član Igor Žuvela i urednica Hrvatskog glasnika Tamara Popović. Razgovarano je o nastavku višegodišnje dobre suradnje, projektima i planovima za 2011. godinu.

ZAGREB CROATIA

Ljubav
na prvi pogled

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA

tel: +385 1 481 40 51, 481 40 52, 481 40 54, fax: +385 1 481 40 56

e-mail: info@zagreb-touristinfo.hr www.zagreb-touristinfo.hr

Dobro došli u Zagreb

Dobro došli u Zagreb, glavni grad Republike Hrvatske! Zagreb je stari srednjoeuropski grad. Stoljećima se razvijao kao bogato kulturno i znanstveno te snažno trgovačko i gospodarsko središte. Nalazi se na sjecištu važnih prometnica između jadranske obale i srednje Europe.

Kada je 1991. godine hrvatski narod ostvario državnu samostalnost, Zagreb postaje glavnim gradom, političkim i upravnim središtem Republike Hrvatske. Zagreb je i poslovno središte, sveučilišni centar, grad kulture, umjetnosti i zabave. Iz Zagreba potječu i u njemu djeluju mnogi glasoviti znanstvenici, umjetnici i sportaši. Svojim gostima Zagreb nudi barokni ugođaj Gornjega grada, slikovite tržnice na otvorenom, raznovrsne trgovine i bogat izbor obrtničkih proizvoda, ukusnu domaću kuhinju. Zagreb je grad zelenih parkova i šetališta, s brojnim izletištima u prekrasnoj okolici. U treće tisućljeće Zagreb ulazi kao milijunski grad. Unatoč br-zom razvoju gospodarstva i prometa, sačuvao je osebujnu ljepotu i ugođaj opuštenosti, što ga čini pravim gradom po mjeri čovjeka.

www.zagreb-touristinfo.hr

Dobro došli u Zagreb

Dolazite u Zagreb, glavni grad Hrvatske? Dolazite u srce Europe, u jednu od najljepših zemalja Mediterana? Pojedinačno ili grupno, poslovno ste ovdje ili u turističkom obilasku? Zagreb vam u svakom slučaju želi dobrodošlicu i otvara svoja vrata. Za više informacija o Zagrebu molimo kliknite na **www.zagreb-touristinfo.hr ili www.fivestars.hr**

Turistička Zajednica Grada Zagreba i tvrtka Five Stars Ltd., pripremili su za vas, drage naše goste, karticu ZAGREB CARD, koja je namijenjena svim posjetiteljima Zagreba te vam se njenom kupnjom otvaraju mnoge mogućnosti, popusti i iznenađenja. Besplatna vožnja gradskim prijevozom, popusti u gotovo svim gradskim muzejima, mnogim restoranima, dućanima, uslužnim djelatnostima te još mnogo drugih pogodnosti, razlozi su zbog čega je ZAGREB CARD vaš nezamjenjiv suputnik kroz Zagreb.

Od trenutka upisanog na karticu, ona vrijedi 72 odnosno 24 sata i neprenosiva je na drugu osobu. Kupnjom kartice dobivate i posebnu knjižicu u kojoj su navedeni svi davatelji usluga i popusti koje kod njih ostvarujete.

ZAGREB CARD možete kupiti online, u svim turističkim informativnim centrima grada Zagreba te na recepcijama većine zagrebačkih hotela.

Dobrodošli, čekamo vas u Zagrebu!

Turistički informativni centar

Trg bana J. Jelačića 11, tel. +385 1 48-14-051, +385 1 48-14-052, +385 1 48-14-054

- radno vrijeme: pon-pet 08.30-20.00; sub 09.00-18.00; ned 10.00-16.00

Turistički informativni centar

Glavni željeznički kolodvor

- radno vrijeme: pon-pet 08.30-20.00; sub i ned 12.30-18.30

Turistički informativni centar

Zračna luka Zagreb, Pleso bb, tel. +385 1 62-65-091

- radno vrijeme: pon-pet 09.00-21.00; sub i ned 10.00-17.00

Besplatni telefon (informacije): 0800-53-53

e-mail: info@zagreb-touristinfo.hr

www.zagreb-touristinfo.hr

Vesele Bo i ne blagdane i sre
Novu 2011. godinu itatelj
Hrvatskog glasnika po eljeli

Pansion "PANA"

Antun-Pana Milosevic
Sv.Eustahije 253
Kotor Crna Gora
Tel:032333306 -301204-Faks
032333307
Mobilni 069086933 -
E.mail panamilosevic@t-com.me

CONFIRM d.o.o.

poduzeće za knjigovodstvene usluge
032/670 - 195 ; Đačka bb Tivat

Rent a car-Kotor
+382 69 34 60 35
+382 67 22 72 93
www.maremonti@gmail.com
www.maremonti.me

parteli digital

Najljepše želje u 2011. godini

digital print

flajeri, vizitkartiće, najljepšice,
pozivnice, plakati, kalendari, katalozi,
čestitke, fascikle, novogodišnji program,
štampa velikog formata

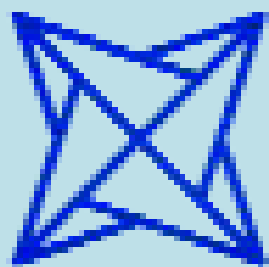
PROMOTIVNI MATERIJALI

Stari grad, Kotor - 032/302-560 ; 325-924
info@parteli@gmail.com / parteli@t-com.me

BOKELJSKA MORNARICA

Portal gradnja d.o.o
društvo za projektiranje
i gradnju Tivat

AdriaMare

D.O.O. Kotor

SRETAN BOŽIĆ I USPJEŠNU NOVU

2011.

GODINU ŽELI VAM

HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA
CROATIAN CHAMBER OF ECONOMY

+382 32 373 030 • +382 32 301 095

Dragim prijateljima, poslovnim partnerima i svim ljudima dobre volje, djelatnici Veleposlanstva i Generalnog konzulata Republike Hrvatske žele blagoslovljen Božić i uspješnu Novu 2011. godinu

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Časopis bez granica

Časopis Hrvatski glasnik, izdavača Hrvatskog građanskog društva, jedino je glasilo Hrvata Crne Gore. Bavi se temama važnim za život hrvatske zajednice u Crnoj Gori: političkim, gospodarskim, društvenim, kulturnim, povijesnim... ali je i u stalnoj misiji povezivanja dvaju država, Hrvatske i Crne Gore.

Distribuirana se na kioscima u Crnoj Gori, a putem pretplate stiže u Hrvatsku, Europu, Australiju, SAD...

Otvoreni smo za suradnju, sugestije i dobronamjerne primjedbe. Nastojimo da svaki sljedeći broj uradimo bolje i kvalitetnije, sa raznolikim i zanimljivim sadržajem.

Budite i dalje s nama, šaljite Vaše priloge, budite i Vi jedan od kreatora našeg i Vašeg lista!

Pretplatite se!

NARUDŽBENICA

Ovim neopozivo naručujem primjeraka "Hrvatskog glasnika"

Ime i prezime/naziv tvrtke

Ulica i broj

Grad

Poštanski broj

Država

Tel/fax

E-mail

Datum

Potpis/pečat

102 fm

**SKALA
RADIO
Kotor**

Nezavisni radio, Stari grad,
Trg od oružja, 85330 Kotor

99.0 MHz 95.3 MHz

RADIO KOTOR

www.radiokotor.com

Hrvatski glasnik

PRETPLATITE SE!

Za Crnu Goru:

18 eura

na žiro račun
510-4741-76
Crnogorska komercijalna
banka

Za Hrvatsku:

180 kuna

na kunski račun
23600001101667657,
Zagrebačka banka d.d.,
Poslovnica Dubrovnik
Vukovarska 7,
20 000 Dubrovnik

Za inozemstvo:

24 eura

na devizni račun HR
7723600001101667657,
Zagrebačka banka d.d.,
Poslovnica Dubrovnik
Vukovarska 7, 20 000
Dubrovnik

Ovu narudžbenicu i kopiju uplatnice pošaljite na adresu izdavača:
Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, Zatvoreni bazen Škaljari, 85330 Kotor, Crna Gora
Pretplatiti se možete i u Uredu HGDCG u Kotoru

Okus koji razotkriva užitke.

A woman with blonde hair and red lipstick is dressed as an angel in a pink tulle dress and large white feathered wings. She is holding a chocolate ice cream bar in her right hand and a white mask with black patterns in her left. The background is dark with vertical lines.

KING
KRALJ UŽITKA

www.ledo.hr

INA CRNA GORA d.o.o. PODGORICA

Podgorica - 18 JULA 33, 81000 Podgorica

tel: +382 20 218 302

+382 20 218 303

+382 20 218 803

fax: +382 20 218 804

e-mail: inacg_podgorica@t-com.me

INA CRNA GORA d.o.o. TIVAT

Durmidran-Mrčevac, 85320 Tivat

tel: +382 32 66 03 15

fax: +382 32 67 11 42

www.inacg.me

INA CRNA GORA